ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2021-2027

ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ, ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ (Σύμβαση 362579/22.9.2025)

ΠΕ1. Διεξαγωγή Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Π.1.4.3 Αναθεωρημένο Κείμενο Βάσης για τον Τουρισμό, τον Πολιτισμό και τις Δημιουργικές Βιομηχανίες

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ταυτότητα εγγράφου

Καθεστώς διάχυσης:

Η χρήση του παρόντος εγγράφου επιτρέπεται υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις της Διεθνούς Δημόσιας Άδειας Creative Commons Αναφορά 4.0 (Creative Commons Attribution 4.0 International Public License) με αναφορά στην πηγή.

Χρηματοδότηση:

Η σύμβαση 362579/22.9.2025 περιλαμβάνεται στο υποέργο No.1 της Πράξης: «Μηχανισμός παρακολούθησης, υποστήριξης, ενημέρωσης και σύνδεσης επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας στη Θεσσαλία» η οποία έχει ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Θεσσαλία 2021-2027» με κωδικό MIS 6017492 και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΤΠΑ) και από εθνικούς πόρους μέσω του ΠΔΕ.

Έκδοση	*Ημερομηνία*	*Αλλαγές*
1.0	23.10.2026	Αρχική Έκδοση πριν το 2ο γύρο της ΔΕΑ

Πίνακας Περιεχομένων

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΓΓΡΑΦΟΥ 2

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ 3

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ 4

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ 5

2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ 6

2.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ 2030 10
2.1.1 Επιχειρηματική διάρθρωση 12
2.1.2 Στατιστικά τουρισμού 14
2.1.3 Παραγωγή γνώσης 17
2.1.4 Πηγές Μοναδικότητας 18
2.1.5 Υποδομές και υποστηρικτικές δομές 19
2.1.6 Ανάλυση SWOT 20

3 ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2026 28

3.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΑ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 28
3.2 ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ 29
3.2.1 Ανάλυση ανά περιοχή παρέμβασης 32
3.3 ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ 34

4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 36

4.1 ΣΥΝΟΨΗ ΑΝΑΓΚΩΝ 36
4.2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΠΟΛΗΞΕΙΣ ΕΤΑΚ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2021-2027 40
4.2.1 Ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων βασισμένων στον τόπο και στην κοινότητα 40
4.2.2 Υποστήριξη της διττής (πράσινη και ψηφιακή) μετάβασης στον Τουρισμό και στον Πολιτισμό 43
4.2.3 Ενέργειες ανάδειξης ταυτότητας (branding) και προώθησης του τόπου, του τουριστικού και του πολιτιστικού προϊόντος 44
4.3 ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2021-2027 45
4.3.1 Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός 45
4.3.2 Υποστήριξη της ανάπτυξης νέων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας ή της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων 45
4.3.3 Υποστήριξη της μετάβασης από παρακμάζουσες δραστηριότητες σε νέες 45
4.3.4 Παράπλευρη διαφοροποίηση 46
4.3.5 Αειφορία, ανθεκτικότητα και υποστήριξη της Πράσινης Μετάβασης 46
4.3.6 Ψηφιακός Μετασχηματισμός 47
4.3.7 Δεξιότητες & Ανθρώπινοι Πόροι 47
4.3.8 Υποστήριξη Εξωστρέφειας 49
4.4 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 49
4.5 ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ 49

Συντομογραφίες και ακρωνύμια

Ακρωνύμιο/Συντομογραφία	*Πλήρης Περιγραφή*
ΔΕΑ	Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης
ΕΣΕΕ	Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027 (ΦΕΚ Β' 3359/30.06.2022)
ΕΤΑΚ	Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΥΔ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
ΚΚΔ	Κανονισμός Κοινών Διατάξεων, δηλ. ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων
Μηχανισμός	Η πράξη «Μηχανισμός παρακολούθησης, υποστήριξης, ενημέρωσης και σύνδεσης επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας στη Θεσσαλία» η οποία έχει ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Θεσσαλία 2021-2027» και έχει λάβει κωδικό MIS 6017492
ΜΟΝ-ΕΣΕΕ	Μονάδα Προγραμματισμού, Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών
ΟΠΣΚΕ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων
ΠΕΠΘ	Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027
ΠΣΕΕ	Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (δηλ., RIS3Thessaly)
ΠΣΕΚ	Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας
RIS3	Research & Innovation Strategy for Smart Specialisation (Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση)

1 Εισαγωγή

Το παρόν Κείμενο Βάσης παρουσιάζει τις προτάσεις του Μηχανισμού Υποστήριξης της RIS3Thessaly για τον τομέα προτεραιότητας «**Τουρισμός, Πολιτισμός, Δημιουργικές Βιομηχανίες**» εν όψει του 2ου γύρου της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης στη Θεσσαλία.

Αποτελεί επικαιροποίηση του κειμένου βάσης που είχε συνταχθεί από την αντίστοιχη Θεματική Ομάδα Εργασίας το Μάιο του 2024, με ενημερωμένα δεδομένα για την ευρωπαϊκή στρατηγική, τη εξέλιξη των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στις αλυσίδες αξίας του τομέα προτεραιότητας, και με δεδομένα από το Σύστημα Παρακολούθησης της RIS3Thessaly για τις δράσεις ΕΤΑΚ και ανταγωνιστικότητας.

Αντικείμενο του 2ου κύκλου της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης που θα τροφοδοτηθεί από το παρόν Κείμενο Βάσης είναι, πρώτον, να ανασκοπηθούν οι περιφερειακές απολήξεις της RIS3Thessaly υπό το φως των αλλαγών στην πολιτική για τον τομέα προτεραιότητας από το 2024 μέχρι και σήμερα, και δεύτερον, λαμβάνοντας υπόψη χρηματοδότηση προς τον τομέα προτεραιότητας από τις δράσεις του ΕΣΠΑ 2021-2028, να προσδιοριστούν τα εργαλεία πολιτικής που θα πρέπει να δρομολογηθούν από το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027 στα τέλη του 2026 μέχρι την καταληκτική ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 2029, ώστε να καλυφθούν οι μη δεσμευμένοι πόροι του στον στόχο πολιτικής «Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού και της περιφερειακής ψηφιακής συνδεσιμότητας».

2 Στρατηγική ανάλυση

Από το 2020 και μετά, η ευρωπαϊκή πολιτική για τον τουρισμό, τον πολιτισμό και τις δημιουργικές βιομηχανίες μετατοπίζεται σταδιακά από την υποστήριξη επιμέρους δραστηριοτήτων προς μια συστημική προσέγγιση οικονομικού, ψηφιακού, περιβαλλοντικού και κοινωνικού μετασχηματισμού. Η πανδημία ανέδειξε την ευπάθεια των επιχειρήσεων, των πολιτιστικών οργανισμών και των τοπικών οικονομιών· παράλληλα, η πράσινη μετάβαση, οι νέες ψηφιακές τεχνολογίες και οι γεωπολιτικές αβεβαιότητες επέβαλαν μακροπρόθεσμο προσανατολισμό. Η Ευρωπαϊκή Βιομηχανική Στρατηγική του 2020 και η επικαιροποίησή της το 2021 ενσωμάτωσαν τον τουρισμό και τις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες στην προσέγγιση των βιομηχανικών οικοσυστημάτων, αναγνωρίζοντας τις διασυνδέσεις τους με άλλους κλάδους και την ανάγκη για ανθεκτικότητα, ψηφιοποίηση και βιώσιμη ανταγωνιστικότητα[1].

Η αλλαγή δεν συνεπάγεται ότι η ευρωπαϊκή πολιτική εξομοιώνει τους τρεις τομείς. Ο τουρισμός εξετάζεται πρωτίστως ως σύνθετο οικοσύστημα υπηρεσιών και προορισμών· ο πολιτισμός ως δημόσιο αγαθό που συνδέεται με δικαιώματα, ταυτότητα, συνοχή και γνώση· και οι δημιουργικές βιομηχανίες ως πεδίο πολιτιστικής παραγωγής και οικονομικής καινοτομίας. Η σύγκλισή τους προκύπτει κυρίως στις ψηφιακές υποδομές, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, στις νέες υπηρεσίες και στις διατομεακές συνεργασίες.

Τουρισμός: από την ανάκαμψη στη βιώσιμη και ψηφιακή μετάβαση. Η πρώτη ουσιαστική επανατοποθέτηση καταγράφεται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Μαΐου 2021 για τον τουρισμό της επόμενης δεκαετίας. Η ανάκαμψη μετά την COVID-19 συνδέθηκε ρητά με έναν τουρισμό οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμο, ανθεκτικό και ψηφιακά ώριμο[2]. Τον Φεβρουάριο 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τον **Οδικό Χάρτη Μετάβασης του Τουρισμού** (Transition Pathway for Tourism), που ήταν το πρώτο από τα αντίστοιχα σχέδια μετάβασης δεκατεσσάρων ευρωπαϊκών οικοσυστημάτων. Ο Οδικός Χάρτης προσδιόρισε 27 πεδία δράσης για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, την κυκλικότητα, την προσβασιμότητα, τη συνεργασία και την ανθεκτικότητα[3]. Τον Δεκέμβριο του 2022, το Συμβούλιο υιοθέτησε το **Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο για τον Τουρισμό** (European Agenda for Tourism 2030)[4], μετατρέποντας την προσέγγιση αυτή σε πολυετές πλαίσιο εθελοντικών κοινών ενεργειών της Επιτροπής, των κρατών μελών και των ενδιαφερομένων μερών. Η καινοτομία στην ευρωπαϊκή τουριστική πολιτική δεν περιορίζεται στην ηλεκτρονική προώθηση ή στις κρατήσεις. Περιλαμβάνει τη βελτίωση της ενεργειακής και υδατικής αποδοτικότητας, την απανθρακοποίηση των μετακινήσεων, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τη διαχείριση της πίεσης στους προορισμούς, την αντιμετώπιση της εποχικότητας και τον σχεδιασμό περισσότερο διαφοροποιημένων και προσβάσιμων υπηρεσιών. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η

[1] European Commission (2021). Updating the 2020 New Industrial Strategy: Building a stronger Single Market for Europe's recovery. COM(2021) 350 final

[2] Council of the European Union (2021). Conclusions on Tourism in Europe for the Next Decade: Sustainable, Resilient, Digital, Global and Social, 27 May 2021.

[3] European Commission, DG GROW (2022). Transition Pathway for Tourism. Luxembourg/Brussels, 4 February 2022.

[4] Council of the European Union (2022). European Agenda for Tourism 2030. Council conclusions, 1 December 2022.

μετάβαση από τη λογική του μάρκετινγκ προορισμών στη διακυβέρνηση και διαχείριση προορισμών με τεκμηρίωση και δεδομένα, με τη συμμετοχή τοπικών κοινοτήτων, επιχειρήσεων και δημόσιων φορέων.

Στο πεδίο των δεδομένων, η ανακοίνωση της Επιτροπής **Towards a Common European Tourism Data Space** του Ιουλίου 2023 εισήγαγε ένα πλαίσιο διαμοιρασμού και διαλειτουργικότητας τουριστικών δεδομένων, με στόχο νέες υπηρεσίες, καλύτερη λήψη αποφάσεων, μεγαλύτερη βιωσιμότητα και ισχυρότερη ανταγωνιστικότητα[5] . Η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης, των γεωχωρικών δεδομένων και των προβλεπτικών μοντέλων αποκτά συνεπώς σημασία τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τις αρχές διαχείρισης προορισμών. Η πρώτη έκθεση εφαρμογής της Agenda 2030, στα τέλη του 2025, ανέδειξε ανομοιογενή πρόοδο και επίμονες αδυναμίες στη διακυβέρνηση και στη μετάβαση[6].

Η πιο πρόσφατη θεσμική επιβεβαίωση της κατεύθυνσης αυτής προήλθε από τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 28ης Μαΐου 2026. Η βιωσιμότητα συνδέεται πλέον ρητά με την κοινωνική δικαιοσύνη και το όφελος των τοπικών κοινοτήτων, τη βιώσιμη κινητικότητα, τις ποιοτικές θέσεις εργασίας, τις δεξιότητες, την ανθεκτικότητα σε κρίσεις και την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση. Το Συμβούλιο ζητά επίσης ενισχυμένη διαλειτουργικότητα δεδομένων και καθοδήγηση για τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, ενώ αντιμετωπίζει ως δύο όψεις του ίδιου προβλήματος τον υπερτουρισμό και την υστέρηση λιγότερο γνωστών προορισμών[7].

Πολιτισμός: από την προστασία της κληρονομιάς σε ένα ευρύτερο πεδίο γνώσης και καινοτομίας. Στον πολιτισμό, η ευρωπαϊκή πολιτική εξακολουθεί να στηρίζεται στην πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία, στην ελευθερία καλλιτεχνικής έκφρασης και στην προστασία της κληρονομιάς. Μετά το 2020, ωστόσο, ενισχύθηκε η αντίληψη ότι ο πολιτισμός συμβάλλει επιπλέον στην κοινωνική ανθεκτικότητα, στη δημοκρατική συμμετοχή, στην εκπαίδευση και στην οικονομική ανταγωνιστικότητα. Το πρόγραμμα **Creative Europe 2021–2027**, συνολικού προϋπολογισμού περίπου 2,44 δισ. ευρώ, έδωσε εντονότερη έμφαση στη διακρατική δημιουργία, στην καινοτομία, στην κινητικότητα των επαγγελματιών και στην ψηφιακή και πράσινη προσαρμογή των πολιτιστικών οργανισμών[8].

Καθοριστική εξέλιξη αποτέλεσε η **Πυξίδα για τον Πολιτισμό στην Ευρώπη** (A Culture Compass for Europe), που παρουσίασε η Επιτροπή την 12η Νοεμβρίου 2025 ως νέο συνολικό στρατηγικό πλαίσιο, σε συνέχεια της ευρωπαϊκής ατζέντας πολιτισμού του 2018. Η Πυξίδα για τον Πολιτισμό οργανώνεται γύρω από τις ευρωπαϊκές αξίες και τα πολιτιστικά δικαιώματα, την ενδυνάμωση των καλλιτεχνών και των επαγγελματιών, την ανθεκτικότητα και ανταγωνιστικότητα των πολιτιστικών τομέων και τις διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις[9]. Η πολιτική αυτή διευρύνει το πεδίο παρέμβασης, χωρίς να ανάγει τον πολιτισμό αποκλειστικά σε μέσο οικονομικής ανάπτυξης. Αναδεικνύει, μεταξύ άλλων, τις ασταθείς εργασιακές συνθήκες, την

[5] European Commission (2023). Towards a Common European Tourism Data Space: Boosting Data Sharing and Innovation across the Tourism Ecosystem. C(2023) 4787 final, 20 July 2023.
[6] European Commission (2025). Report on the Implementation of the European Agenda for Tourism 2030, December 2025
[7] Council of the European Union (2026). Conclusions on Building a Sustainable and Competitive Tourism for the Future, 28 May 2026.
[8] European Parliament and Council (2021). Regulation (EU) 2021/818 establishing the Creative Europe Programme (2021–2027). Official Journal of the European Union.
[9] European Commission (2025). A Culture Compass for Europe. COM(2025) 785 final, 12 November 2025.

πρόσβαση στον πολιτισμό, την πολιτιστική πολυμορφία και τις συνέπειες της τεχνητής νοημοσύνης για τη δημιουργία και τα δικαιώματα.

Η δεύτερη σημαντική αλλαγή είναι η μετάβαση από την αποσπασματική ψηφιοποίηση συλλογών σε κοινές ευρωπαϊκές υποδομές δεδομένων. Η στρατηγική **Common European Data Space for Cultural Heritage 2025–2030**, δημοσιευμένη στις αρχές του 2026, προωθεί ποιοτικά, προσβάσιμα και διαλειτουργικά δεδομένα, περισσότερη επαναχρησιμοποίηση, πολυγλωσσική πρόσβαση και νέες εφαρμογές με τεχνητή νοημοσύνη, τρισδιάστατη τεκμηρίωση και επαυξημένη πραγματικότητα[10]. Παράλληλα, η πρωτοβουλία **European Collaborative Cloud for Cultural Heritage** στο Horizon Europe προωθεί την κοινή πρόσβαση επαγγελματιών και ερευνητών σε σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία για την τεκμηρίωση, τη συντήρηση, την αποκατάσταση και την έρευνα[11]. Με τον τρόπο αυτό, η κληρονομιά αντιμετωπίζεται ταυτόχρονα ως αντικείμενο προστασίας, υποδομή γνώσης και πεδίο τεχνολογικής και κοινωνικής καινοτομίας.

Δημιουργικές βιομηχανίες: παραγωγικό οικοσύστημα και οριζόντιος φορέας καινοτομίας. Στις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες, η ευρωπαϊκή πολιτική μετατοπίζεται από τη στενή στήριξη της καλλιτεχνικής παραγωγής στην ενίσχυση ολόκληρων οικοσυστημάτων επιχειρηματικότητας, τεχνολογίας, δημιουργικών δεξιοτήτων και εμπορικής αξιοποίησης. Η προσέγγιση καλύπτει δραστηριότητες όπως ο αρχιτεκτονικός και βιομηχανικός σχεδιασμός, η οπτικοακουστική παραγωγή, τα ψηφιακά παιχνίδια, η μόδα, τα εκδοτικά μέσα και οι διαδραστικές εμπειρίες. Κοινό χαρακτηριστικό είναι η αξιοποίηση δημιουργικής γνώσης και άυλων περιουσιακών στοιχείων, με δυνατότητες διάχυσης σε άλλους κλάδους.

Η έναρξη του **EIT Culture & Creativity** το 2023 σηματοδότησε την ενίσχυση αυτής της λογικής. Ως Κοινότητα Γνώσης και Καινοτομίας του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας, συνδέει επιχειρήσεις, πανεπιστήμια, ερευνητικούς οργανισμούς και πολιτιστικούς φορείς με έμφαση στην εκπαίδευση, στη δημιουργία επιχειρήσεων και στη μετατροπή νέων ιδεών σε βιώσιμες λύσεις[12]. Παράλληλα, το **New European Bauhaus** προβάλλει μια διατομεακή σύζευξη βιωσιμότητας, αισθητικής, συμπερίληψης και σχεδιασμού του δομημένου περιβάλλοντος, δημιουργώντας γέφυρες ανάμεσα στις δημιουργικές δραστηριότητες, στην αρχιτεκτονική, στις κατασκευές και στην πράσινη μετάβαση[13].

Σημαντικός επιταχυντής είναι η τεχνητή νοημοσύνη, η οποία επηρεάζει την παραγωγή οπτικοακουστικού και ψηφιακού περιεχομένου, τον σχεδιασμό προϊόντων, τη μετάφραση, την προσβασιμότητα και τη διαδραστική αφήγηση. Η ευρωπαϊκή συζήτηση συνδέει τις νέες τεχνολογικές δυνατότητες με την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, την απόδοση και αμοιβή δημιουργικών δικαιωμάτων, την αυθεντικότητα, τη διαφάνεια και την ανάγκη διατήρησης της πολιτιστικής πολυμορφίας. Στο ερευνητικό πεδίο, το Horizon Europe, ιδίως το Cluster 2 «Culture, Creativity and Inclusive Society», χρηματοδοτεί διεπιστημονικές

[10] European Commission, DG CNECT / Europeana Foundation (2025). Common European Data Space for Cultural Heritage: Strategy 2025–2030. Publications Office of the European Union. DOI: 10.2759/9497280.
[11] European Commission, DG RTD (2023–2026). European Collaborative Cloud for Cultural Heritage: Horizon Europe initiative.
[12] European Institute of Innovation and Technology (2023–). EIT Culture & Creativity: Knowledge and Innovation Community for Cultural and Creative Sectors and Industries.
[13]

προσεγγίσεις που συνδυάζουν κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, πολιτισμό και νέες τεχνολογίες[14].

Εν κατακλείδι, κατά την περίοδο 2020–2026 διαμορφώνεται μια περισσότερο συνεκτική αλλά όχι ενιαία ευρωπαϊκή στρατηγική. Στον τουρισμό, κυρίαρχη είναι η μετάβαση σε βιώσιμους, ανθεκτικούς και βασισμένους σε δεδομένα προορισμούς. Στον πολιτισμό, ενισχύεται η σύνδεση πολιτιστικών δικαιωμάτων, κοινωνικής συνοχής και ψηφιακών υποδομών γνώσης. Στις δημιουργικές βιομηχανίες, η έμφαση μετακινείται στην επιχειρηματική καινοτομία, στη διατομεακή εφαρμογή δημιουργικών δεξιοτήτων και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων των νέων τεχνολογιών. Ο κοινός παρονομαστής είναι ότι **η έρευνα και καινοτομία δεν ταυτίζονται πλέον με την εισαγωγή μεμονωμένων ψηφιακών εργαλείων: αφορούν νέες συλλογικές ικανότητες, διαλειτουργικά δεδομένα, συνεργατικά οικοσυστήματα και μετρήσιμη περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική αξία**.

Στην Ελλάδα, κατά την περίοδο 2020–2026, η ελληνική πολιτική για τον τουρισμό, τον πολιτισμό και τις δημιουργικές βιομηχανίες μετακινήθηκε σταδιακά από την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας και τη χρηματοδότηση επιμέρους υποδομών προς μια ευρύτερη ατζέντα βιωσιμότητας, ψηφιακού εκσυγχρονισμού, θεσμικής αναδιοργάνωσης και αξιοποίησης των τοπικών πόρων. Η μετατόπιση δεν ήταν ενιαία: ο τουρισμός απέκτησε πιο συγκροτημένα εργαλεία διαχείρισης προορισμών[15] και χωρικού σχεδιασμού, ο πολιτισμός διατήρησε στον πυρήνα του την προστασία της κληρονομιάς διευρύνοντας την αναπτυξιακή και κοινωνική του διάσταση, ενώ οι δημιουργικές βιομηχανίες ενισχύθηκαν κυρίως μέσα από εξειδικευμένη πολιτική για την οπτικοακουστική παραγωγή[16]. Κοινός καταλύτης υπήρξε το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», το οποίο συνέδεσε επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις στους τρεις τομείς με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Παρόλ' αυτά, είναι μάλλον νωρίς να αποφανθούμε για τα πραγματικά αναπτυξιακά αποτελέσματα των παραπάνω παρεμβάσεων.

Κομβική εξέλιξη είναι η **έγκριση του νέου Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό** τον Αύγουστο του 2026, έπειτα από δημόσια διαβούλευση το 2024. Το Πλαίσιο εισάγει διαφοροποιημένες κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης με βάση την ένταση του τουριστικού φαινομένου, διακρίνοντας περιοχές ελεγχόμενης ανάπτυξης, αναπτυγμένες, αναπτυσσόμενες, πρώιμης ανάπτυξης και ενίσχυσης ειδικής ανάπτυξης. Οι διαφοροποιήσεις επηρεάζουν τις δυνατότητες νέων εγκαταστάσεων, τους όρους εκτός σχεδίου χωροθέτησης και την προστασία νησιωτικών, παράκτιων και περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών. Πρόκειται ταυτόχρονα για άμεσα εφαρμοστέες ρυθμίσεις και για κατευθύνσεις που πρέπει να εξειδικευθούν μέσω των

[14] European Commission, DG RTD (2021–2027). Horizon Europe: Cluster 2—Culture, Creativity and Inclusive Society. Programme documentation.

[15] Με τον Ν. 4875/2021 θεσπίστηκαν οι Πρότυποι Τουριστικοί Προορισμοί Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, οι Οργανισμοί Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού (DMMOs) και το πλαίσιο παρακολούθησης της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Ο Ν. 5061/2023 συμπλήρωσε το υπόβαθρο συντονισμού και βιωσιμότητας, ενώ ο Ν. 5121/2024 επικεντρώθηκε στον εκσυγχρονισμό υποδομών και τουριστικής εκπαίδευσης και σε ειδικότερες ρυθμίσεις του κλάδου.

[16] Ο Ν. 5105/2024, με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Δημιουργική Ελλάδα», προχώρησε στη συγκρότηση του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου, Οπτικοακουστικών Μέσων και Δημιουργίας (ΕΚΚΟΜΕΔ), στη ρύθμιση των μηχανισμών στήριξης της οπτικοακουστικής παραγωγής και στην αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου για το βιβλίο με το Ελληνικό Ίδρυμα Βιβλίου και Πολιτισμού. Ο Ν. 5324/2026 θέσπισε νέο πλαίσιο πολυετούς προγραμματισμού και χρηματοδότησης για την εφαρμογή εθνικού σχεδίου δράσης ανάπτυξης του οπτικοακουστικού δημιουργικού τομέα («Greece on Screen 2026–2030»).

κατώτερων επιπέδων χωρικού σχεδιασμού[17]. Για τη Θεσσαλία, η πιθανή επίδραση είναι εδαφικά διαφοροποιημένη. Στις Σποράδες και στα ήδη ανεπτυγμένα τουριστικά τμήματα του Πηλίου αναμένεται μεγαλύτερη σημασία της ποιοτικής αναβάθμισης υφιστάμενων μονάδων, της προστασίας του τοπίου και του ελέγχου νέων επενδύσεων σε συνάρτηση με τις υποδομές και τη φέρουσα ικανότητα. Αντίθετα, σε τμήματα της ηπειρωτικής ενδοχώρας, όπου η τουριστική ένταση είναι χαμηλότερη, οι κατευθύνσεις διαφοροποίησης μπορούν να ευνοήσουν πιο ήπιες μορφές ορεινού, φυσιολατρικού, πολιτιστικού και αγροδιατροφικού τουρισμού. Η πραγματική επίδραση σε κάθε περιοχή θα εξαρτηθεί από την ακριβή κατάταξη της οικείας Δημοτικής Ενότητας, τους ειδικούς όρους προστασίας, τα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια και την κατάσταση των υποδομών.

2.1 Η κατάσταση του τομέα στη Θεσσαλία και οι προκλήσεις για το 2030

Η Θεσσαλία είναι μία από τις γεωγραφικά πιο ποικιλόμορφες περιφέρειες της Ελλάδας, διαθέτοντας πολλούς και διαφορετικούς τόπους και πόρους φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς που την καθιστούν μια περιοχή με σημαντικές προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης. Ο μοναδικός συνδυασμός φυσικής ομορφιάς, ιστορικών τοποθεσιών και πολιτιστικών πόρων, ωστόσο, δεν αποτυπώνεται στα τουριστικά μεγέθη, καθώς τα έσοδα της Περιφέρειας Θεσσαλίας από τον τουρισμό το 2022 αντιπροσώπευαν μόλις το 1% (€ 320 εκατ.) των συνολικών εσόδων της χώρας.

Τα Μετέωρα, οι Σποράδες και το Πήλιο είναι σήμερα οι πιο γνωστοί προορισμοί στην περιφέρεια, με εθνική και παγκόσμια αναγνώριση, και μονοπωλούν, ουσιαστικά την τουριστική ανάπτυξη. Μικρότεροι πυρήνες ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, υπάρχουν όμως σε όλες τις περιφερειακές ενότητες.

Οι προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης με βάση τους πόρους της Περιφέρειας και οι μορφές τουρισμού που οι τελευταίοι υποστηρίζουν ή μπορούν να υποστηρίξουν είναι, συνοπτικά, οι εξής:

- **Φυσικό Κάλλος / Υπαίθριες Δραστηριότητες**. Η Θεσσαλία διαθέτει τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, χαρακτηρισμένα και μη, συμπεριλαμβανομένων κάποιων ονομαστών (π.χ. Πήλιο και Όλυμπος) και κάποιων λιγότερο γνωστών περιοχών, όπως το αισθητικό δάσος της Όσσας και η αγροτική περιοχή μεταξύ Λάρισας και Φαρσάλων. Ιδιαίτερη δυναμική προσδίδει στη Θεσσαλία η γεωγραφική ποικιλομορφία της, που περιλαμβάνει βουνά, κοιλάδες, ποτάμια και παραλίες. Τα τοπία αυτά προσφέρουν ευκαιρίες για υπαίθριες δραστηριότητες όπως πεζοπορία, ποδηλασία βουνού, αναρρίχηση και θαλάσσια σπορ.
- **Πολιτιστική Κληρονομιά / City breaks**. Στη Θεσσαλία υπάρχουν σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικές τοποθεσίες, βυζαντινά μνημεία και ναοί, και νεότερα μνημεία βιομηχανικής κληρονομιάς. Οι πόροι αυτοί σε συνδυασμό με τη σύγχρονη

[17] Υπουργεία Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Τουρισμού (2026). ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΝΕΠ/89997/3071/2026, «Έγκριση Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό και περιβαλλοντική έγκριση αυτού», ΦΕΚ Δ΄ 658/7.8.2026.

πολιτιστική παραγωγή των θεσσαλικών πόλεων υποστηρίζουν τον πολιτιστικό τουρισμό.

- **Αγροτική παραγωγή / Αγροτικός Τουρισμός / Γαστρονομικός Τουρισμός.** Συνώνυμη με την εύφορη πεδιάδα της, η Θεσσαλία είναι γνωστή για τη γεωργική παραγωγή, που συμπεριλαμβάνει ποιοτικά τοπικά προϊόντα και προϊόντα ονομασίας προέλευσης. Το γεγονός αυτό δημιουργεί προϋποθέσεις ανάπτυξης του αγροτικού τουρισμού, του αγροτουρισμού και του γαστρονομικού τουρισμού, που αποτελούν διαρκώς ενισχυόμενες ειδικές μορφές τουρισμού.
- **Ειδικές μορφές τουρισμού με βάση της εξειδικεύσεις και τις υποδομές των θεσσαλικών πόλεων.** Ιατρικός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, επαγγελματικός τουρισμός. Η πλεονεκτική γεωγραφική θέση της Περιφέρειας, το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και οι αθλητικές εγκαταστάσεις των θεσσαλικών πόλεων έχουν δημιουργήσει συνθήκες ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού όπως οι παραπάνω. Ωστόσο, η περιστασιακή λειτουργία του αεροδρομίου περιορίζει τη δυναμική τους σε εθνικό επίπεδο.

Με βάση τα φυσικά και πολιτιστικά θέλγητρα της περιφέρειας, ο κλάδος του τουρισμού, μπορεί να επεκταθεί προσελκύοντας επισκέπτες που ενδιαφέρονται για υπαίθριες δραστηριότητες, ιστορική εξερεύνηση ή/και χαλάρωση. Η ποικιλομορφία και οι εναλλαγές του τοπίου μεταξύ αστικών, ορεινών, πεδινών και παραθαλάσσιων περιοχών, υποστηρίζει μεγάλο εύρος ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Προς την επίτευξη αυτού του είδους της τουριστικής ανάπτυξης, η περιφέρεια αντιμετωπίζει μια σειρά από προκλήσεις, οι σημαντικότερες εκ των οποίων είναι οι εξής:

1. **Ενδοπεριφερειακές ανισότητες.** Υπάρχουν μεγάλες αποκλίσεις στην τουριστική ανάπτυξη μεταξύ των επιμέρους περιοχών της περιφέρειας, οι οποίες εντοπίζονται στις υποδομές και αντανακλώνται στα τουριστικά μεγέθη.
2. **Υποδομές**. Με βάση και την προηγούμενη διαπίστωση, τόσο οι τουριστικές όσο και οι μεταφορικές υποδομές παρουσιάζουν σε πολλές ορεινές και αγροτικές περιοχές της περιφέρειας υστέρηση, δυσχεραίνοντας τις προοπτικές της τουριστικής ανάπτυξης. Επιπλέον, οι τουριστικές υποδομές είναι συχνά μέτριες ακόμη και στις τουριστικές περιοχές, ενώ απουσιάζουν υψηλού επιπέδου και εξειδίκευσης μονάδες φιλοξενίας.
3. **Εποχικότητα.** Η Θεσσαλία είναι από τις περιφέρειες που αντιμετωπίζει την πρόκληση της εποχικότητας, με τους περισσότερους πυρήνες τουριστικής ανάπτυξης να λειτουργούν είτε (σχεδόν) αποκλειστικά το χειμώνα είτε μόνο το καλοκαίρι. Αυτό οδηγεί σε υποχρησιμοποίηση πόρων και υπηρεσιών κατά τις υπόλοιπες περιόδους.
4. **Περιβαλλοντική βιωσιμότητα.** Η ανάγκη για περιβαλλοντική βιωσιμότητα εκφράζεται διαφορετικά σε διαφορετικές περιοχές, αλλά είναι παντού παρούσα και επιτακτική. Αφορά τόσο τις δραστηριότητες αναψυχής (π.χ. σε ευαίσθητα οικοσυστήματα και δασικές περιοχές) όσο και την εστίαση και τη φιλοξενία, που σε συνδυασμό με το αυξανόμενο ενεργειακό κόστος έχουν ανάγκη βελτίωσης της ενεργειακής τους απόδοσης και υιοθέτησης βιώσιμων πρακτικών λειτουργίας.
5. **Μάρκετινγκ και Προώθηση.** Το αποτελεσματικό μάρκετινγκ της τουριστικής προσφοράς της περιφέρειας αποτελεί πρόκληση, λόγω της ανίσχυρης τουριστικής

εικόνας αλλά της απόκλισης μεταξύ των μεμονωμένων ταυτοτήτων των επιμέρους τουριστικών περιοχών.

6. **Συνεργατικός και Συμμετοχικός Τουριστικός Σχεδιασμός.** Οι συνεργασίες μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερομένων στον τομέα του τουρισμού, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αυτοδιοικήσεων, των επιχειρήσεων και των κοινοτήτων, δεν είναι επαρκώς εδραιωμένες, γεγονός που στερεί προοπτικές από την τουριστική ανάπτυξη (π.χ., προώθηση του βιωματικού τουρισμού) και δεν επιτρέπει τη βέλτιστη διάχυση των οφελών του τουρισμού στην κοινότητα.

Οι πλημμύρες το 2023 πρόσθεσαν ένα επιπλέον επίπεδο πολυπλοκότητας στις ήδη υπάρχουσες προκλήσεις στον κλάδο του τουρισμού της Περιφέρειας, τονίζοντας την ανάγκη για ολοκληρωμένη διαχείριση καταστροφών και ανθεκτικές υποδομές. Οι πλημμύρες δεν προκάλεσαν μόνο άμεσες ζημιές σε υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορικών και τουριστικών υποδομών, αλλά ζημίωσαν και την εικόνα της περιοχής, γεγονός με άμεσες και μεσοπρόθεσμες συνέπειες στην επισκεψιμότητα, λόγω τόσο των πραγματικών όσο και των αντιλαμβανόμενων προβλημάτων και κινδύνων.

Οι επιπλέον προκλήσεις του τουριστικού τομέα λόγω των φυσικών καταστροφών του 2023 συνοψίζονται στα εξής:

7. **Επισκευές και βελτίωση της ανθεκτικότητας των υποδομών**. Με προτεραιότητα τις πληγείσες μεταφορικές υποδομές, και πρόβλεψη για την αναβάθμιση και θωράκιση των λοιπών τουριστικών υποδομών (συμπεριλαμβανομένων των καταλυμάτων).
8. **Περιβαλλοντική διαχείριση και πρόληψη.** Οι πλημμύρες υπογράμμισαν τη σημασία της αποτελεσματικής περιβαλλοντικής διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης ποταμών και ρεμάτων, πλημμυρικών πεδιάδων και σχεδιασμού των χρήσεων γης.
9. **Διαχείριση κρίσεων και επικοινωνία.** Η αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων είναι απαραίτητη για τη διαχείριση των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών στον τουρισμό.

Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων μπορεί να γίνει μέσω στρατηγικού σχεδιασμού, επενδύσεων σε υποδομές, πρωτοβουλιών βιώσιμης ανάπτυξης και αποτελεσματικού μάρκετινγκ με στόχο την αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού του κλάδου, διασφαλίζοντας παράλληλα τη μακροπρόθεσμη ευρωστία και ανθεκτικότητά του. Αυτό απαιτεί μια πολύπλευρη προσέγγιση, που περιλαμβάνει την κεντρική και τοπική διοίκηση, τις τοπικές κοινότητες και τις επιχειρήσεις, που καλούνται να συνεργαστούν για ένα ανθεκτικό και βιώσιμο μέλλον για τον τουρισμό της Θεσσαλίας.

2.1.1 Επιχειρηματική διάρθρωση

Εντός του τομέα προτεραιότητας διακρίνονται έξι επιμέρους αλυσίδες αξίας. Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει τις αλυσίδες αξίας που συνιστούν τον τομέα προτεραιότητας και τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που έχουν συσχετιστεί μ’ αυτές.

Πίνακας 1 Αλυσίδες αξίας στον τομέα προτεραιότητας και τριτοβάθμιοι ΣΤΑΚΟΔ που έχουν αντιστοιχιστεί μ' αυτές.

Αλυσίδα αξίας	*ΚΑΔ*	*Περιγραφή*
Εστίαση	561	Δραστηριότητες εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης
	562	Υπηρεσίες τροφοδοσίας για εκδηλώσεις και άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης
	563	Δραστηριότητες παροχής ποτών
Καταλύματα	551	Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα
	552	Καταλύματα διακοπών και άλλα καταλύματα σύντομης διαμονής
	553	Χώροι κατασκήνωσης, εγκαταστάσεις για οχήματα αναψυχής και ρυμουλκούμενα οχήματα
	559	Άλλα καταλύματα
Μεταφορές Επιβατών	493	Άλλες χερσαίες μεταφορές επιβατών
	501	Θαλάσσιες και ακτοπλοϊκές μεταφορές επιβατών
	503	Εσωτερικές πλωτές μεταφορές επιβατών
	522	Υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες
Πολιτιστικό Περιεχόμενο	581	Έκδοση βιβλίων, περιοδικών και άλλες εκδοτικές δραστηριότητες
	591	Παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων
	592	Ηχογραφήσεις και μουσικές εκδόσεις
	742	Φωτογραφικές δραστηριότητες
	743	Δραστηριότητες μετάφρασης και διερμηνείας
Υπηρεσίες Προορισμού	771	Ενοικίαση και εκμίσθωση μηχανοκίνητων οχημάτων
	791	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων και γραφείων οργανωμένων ταξιδιών
	799	Άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες
	801	Δραστηριότητες παροχής ιδιωτικής προστασίας
	900	Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση
	910	Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες
	931	Αθλητικές δραστηριότητες
	932	Δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας
Υποστηρικτικές υπηρεσίες	722	Έρευνα και πειραματική ανάπτυξη στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες
	731	Διαφήμιση
	732	Έρευνα αγοράς και δημοσκοπήσεις
	855	Άλλη εκπαίδευση
	856	Εκπαιδευτικές υποστηρικτικές δραστηριότητες

Πηγή: ΘΟΕ

Με βάση δεδομένα από το Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων της ΕΛ.ΣΤΑΤ., ο τομέας προτεραιότητας, όπως έχει οριστεί κατά τα παραπάνω, φαίνεται να συνεισφέρει με 907 εκατ. ευρώ (6,46 %) στον συνολικό κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων της Θεσσαλίας και σε 47 747 θέσεις εργασίας (21,72 % της απασχόλησης στη Θεσσαλία) το 2023, παρουσιάζοντας αύξηση 46,3 % και 21,5%, αντίστοιχα, σε σχέση με το 2017.

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει τη σχετική βαρύτητα των επιμέρους αλυσίδων αξίας που συνιστούν τον τομέα με έτος αναφοράς το 2023 και τη μεταβολή της σχετικής βαρύτητας σε σχέση με το 2017.

Πίνακας 2 Σχετική βαρύτητα και δυναμική αλυσίδων αξίας.

Αλυσίδα Αξίας	*Συμμετοχή (%) στο σύνολο του Τομέα (2023)*			*Μεταβολή στη συμμετοχή (ποσοστιαίες μονάδες) σε σχέση με το 2017*		
	Επιχειρή-σεις	*Κύκλος Εργασιών*	*Απασχό-ληση*	*Επιχειρή-σεις*	*Κύκλος Εργασιών*	*Απασχό-ληση*
Εστίαση	46,15	30,64	55,85	-3,04	-12,69	1,00
Καταλύματα	12,61	10,74	9,71	-0,90	-9,42	-1,53
Μεταφορές Επιβατών	14,95	21,48	7,42	-0,57	0,86	-0,94
Πολιτιστικό Περιεχόμενο	2,92	1,28	1,41	0,55	-0,72	-0,01
Υπηρεσίες Προορισμού	7,42	4,94	6,74	0,91	-2,17	0,56
Υποστηρικτικές υπηρεσίες	14,45	4,76	14,76	1,53	-2,03	-3,18

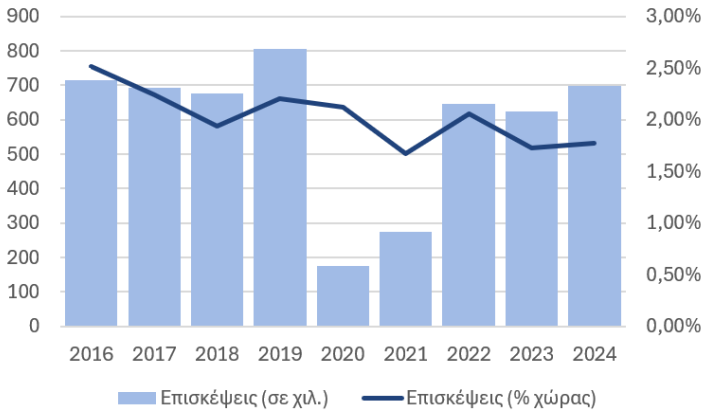
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία.

2.1.2 Στατιστικά τουρισμού

Σύμφωνα με δεδομένα που προέρχονται από την ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας για το έτος 2024 που δημοσίευσε το ινστιτούτο INSETE Intelligence, εντός της Θεσσαλίας, λειτουργούσαν:

- Το έτος 2024, 534 ξενοδοχειακές μονάδες με 14 664 δωμάτια και 29 120 κλίνες, που συνιστούν το 5% των μονάδων, το 3% των δωματίων και το 3% των κλινών της χώρας. Στις επιμέρους κατηγορίες αστεριών, παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση στα 2* (33%), 3* (28%) και 4* (22%) ξενοδοχεία και χαμηλή στα 1* (12%) και 5* (5%). Αντίστοιχη είναι η εικόνα στις κλίνες. Απ' αυτά, το 37% βρίσκεται στις Σποράδες, το 31% στη Μαγνησία και το 16% στα Τρίκαλα. Σε σχέση με το 2010 έχουν αυξηθεί πάνω από 42% τα δωμάτια 4* και 5*, αυξήθηκε ελαφρά ο αριθμός των 3* (+7%) και φθίνει ο αριθμός των 2* και 1*.
- Το έτος 2024, λειτουργούσαν 10 827 καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης με 18 650 δωμάτια και 44 798 κλίνες που αντιπροσώπευαν το 4,1 % του συνολικού δυναμικού της χώρας. Το 44% των κλινών λειτουργούσαν στη Μαγνησία, το 34% στις Σποράδες, το 14% στα Τρίκαλα και το υπόλοιπο 8% στις Π.Ε. Λάρισας και Καρδίτσας.
- Τέλος, το έτος 2024, στη Θεσσαλία λειτουργούσαν 15 μονάδες κάμπινγκ με 10 οικίσκους και 1117 θέσεις που αντιπροσώπευαν το 5% των θέσεων κάμπινγκ της χώρας. Το 45% εξ' αυτών βρισκόταν στη Μαγνησία και το 33% στη Λάρισα. Το 67% των θέσεων κάμπινγκ της Θεσσαλίας είναι σε 2* ενώ στην ΠΕ Μαγνησίας λειτουργεί ένα από τα τέσσερα κάμπινγκ 5* της χώρας.

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας αντιπροσωπεύει λιγότερο από το 2% των επισκέψεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2024 (βλ. Διάγραμμα 1).

Πηγή: Έρευνα Συνόρων της ΤτΕ, Επεξεργασία INSETE Intelligence

Διάγραμμα 1 Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας: Αριθμός επισκέψεων και % επισκέψεων στη χώρα.

Την περίοδο 2023-2024, η Θεσσαλία κατέγραψε αύξηση **επισκέψεων** κατά +12% (από 624 χιλ. το 2023 σε 698 χιλ. το 2024). Επιμέρους, όλες οι αγορές κατέγραψαν θετικό πρόσημο, με εξαίρεση την αγορά της Ιταλίας (-27%, από 72 χιλ. το 2023 σε 53 χιλ. το 2024). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες αγορές: Ην. Βασίλειο (+1%, από 146 χιλ. το 2023 σε 147 χιλ. το 2024), Γερμανία (+57%, από 44 χιλ. το 2023 σε 70 χιλ. το 2024), Ρουμανία (+66%, από 11 χιλ. το 2023 σε 19 χιλ. το 2024) και Λοιπές (+17%, από 351 χιλ. το 2023 σε 410 χιλ. το 2024).

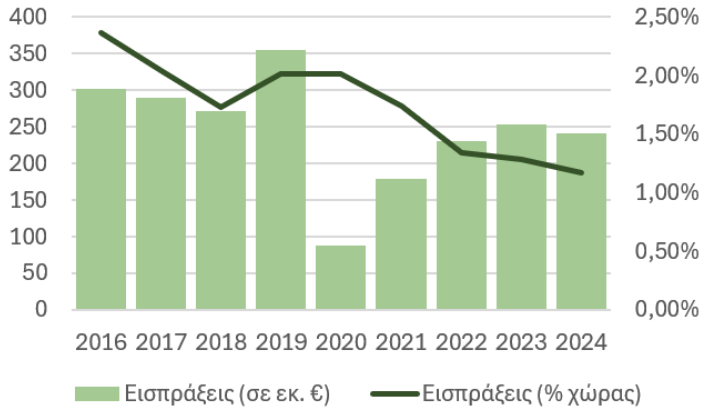
Η Θεσσαλία αντιπροσωπεύει λιγότερο από το 2% των **διανυκτερεύσεων** που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2024 (βλ. Διάγραμμα 2). Την περίοδο 2023-2024, η Περιφέρεια κατέγραψε μείωση διανυκτερεύσεων κατά -1% (από 4,1 εκατ. το 2023 σε 4,0 εκατ. το 2024). Επιμέρους, η εικόνα ήταν μικτή, με τις αγορές του Ην. Βασιλείου (-15%, από 1,2 εκατ. το 2023 σε 1,0 εκατ. το 2024) και της Ιταλίας (-45%, από 453 χιλ. το 2023 σε 247 χιλ. το 2024) να σημειώνουν μείωση ενώ αντίθετα οι αγορές της Γερμανίας (+59%, από 367 χιλ. το 2023 σε 582 χιλ. το 2024), της Ρουμανίας (+65%, από 64 χιλ. το 2023 σε 106 χιλ. το 2024) και των Λοιπών (+4%, από 2,0 εκατ. το 2023 σε 2,1 εκατ. το 2024) αύξηση.

Πηγή: Έρευνα Συνόρων της ΤτΕ, Επεξεργασία INSETE Intelligence

Διάγραμμα 2 Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας: Αριθμός διανυκτερεύσεων και % διανυκτερεύσεων στη χώρα.

Η Θεσσαλία αντιπροσωπεύει το 1,17% των **εισπράξεων** που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2024 (βλ. Διάγραμμα 3). Την περίοδο 2023-2024, η Θεσσαλία κατέγραψε μείωση εισπράξεων κατά -5% (από € 253 εκατ. το 2023 σε € 240 εκατ. το 2024). Επιμέρους, η εικόνα ήταν μικτή, με τις αγορές του Ην. Βασιλείου (-14%, από € 73 εκατ. το 2023 σε € 63 εκατ. το 2023), της Ιταλίας (-29%, από € 21 εκατ. το 2023 σε € 15 εκατ. το 2024) και των Λοιπών (-4%, από € 130 εκατ. το 2023 σε € 125 εκατ. το 2024) να εμφανίζουν μείωση ενώ οι αγορές της Γερμανίας (+23%, από € 25 εκατ. το 2023 σε € 30 εκατ. το 2024) και της Ρουμανίας (+42%, από € 5 εκατ. το 2023 σε € 7 εκατ. το 2024) αύξηση.

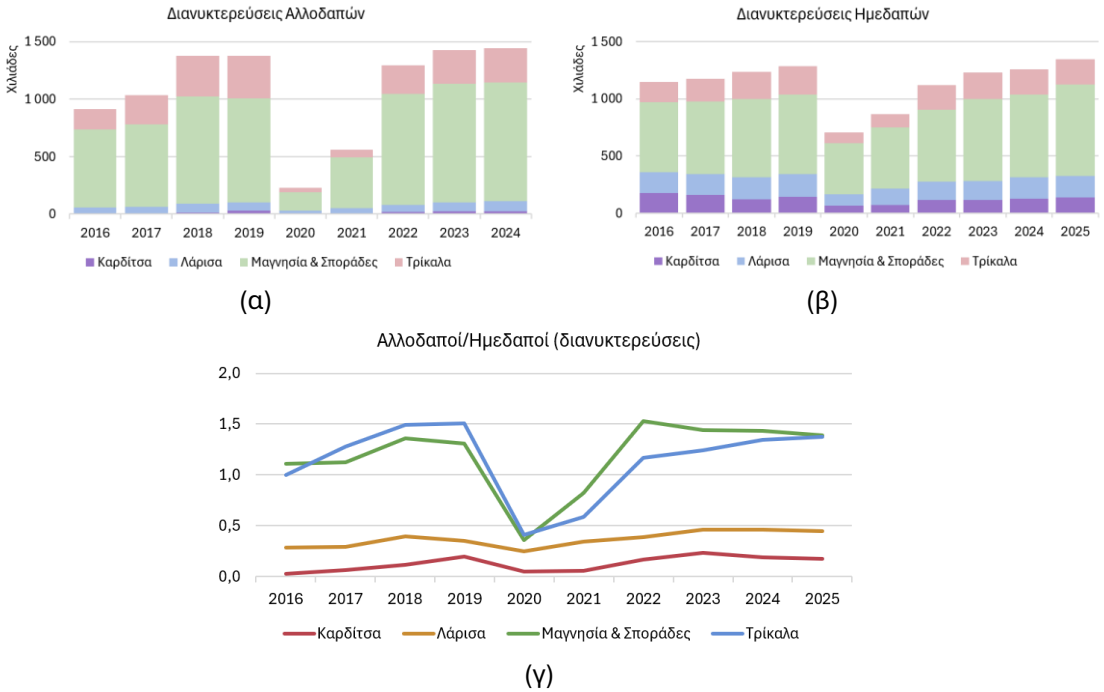

Πηγή: Έρευνα Συνόρων της ΤτΕ, Επεξεργασία INSETE Intelligence

Διάγραμμα 3 Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας: Εισπράξεις και % εισπράξεων στη χώρα.

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας αντιπροσώπευε το 2022 το 2% των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα, σημειώνοντας μείωση κατά -9% σε σύγκριση με το 2019 (από 2,7 εκατ. το 2019 σε 2,4 εκατ. το 2022.

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 4, οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών σε ξενοδοχεία της Περιφέρειας σημείωσαν μείωση κατά -6% (από 1,4 εκατ. το 2019 σε 1,3 εκατ. το 2022) ενώ των ημεδαπών μείωση κατά -13% (από 1,3 εκατ. το 2019 σε 1,1 εκατ. το 2022). Συγκρίνοντας τα δεδομένα στο Διάγραμμα 4(γ), στις Π.Ε. Μαγνησίας και Τρικάλων οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών υπερτερούν των διανυκτερεύσεων ημεδαπών, ενώ το αντίθετο συμβαίνει στην Π.Ε. Λάρισας, και πιο έντονα, στην Π.Ε. Καρδίτσας.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ & INSETE Intelligence, ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 4 Δεδομένα διανυκτερεύσεων ανά Π.Ε. (α) αλλοδαποί, (β) ημεδαποί και (γ) αλλοδαποί προς ημεδαπούς.

2.1.3 Παραγωγή γνώσης

Η έρευνα για θέματα τουρισμού και πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας επικεντρώνεται στα ακόλουθα τμήματα/εργαστήρια:

- ΔΠΜΣ Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού
- Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, και ειδικότερα τα εργαστήρια Τουριστικού Σχεδιασμού, Έρευνας και Πολιτικής, Χωροταξικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού, Αγροτικού Χώρου, και Αξιολόγησης Πολιτικών και Προγραμμάτων Ανάπτυξης.
- Τμήμα Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών και ιδίως το Εργαστήριο Διακαλλιτεχνικών και Πολιτισμικών Σχέσεων.
- Τμήμα Πολιτισμού και Δημιουργικών Μέσων και Βιομηχανιών και ιδίως το Εργαστήριο Οπτικού Πολιτισμού και Επιμελητικών Πρακτικών.
- Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού και ιδίως το Εργαστήριο Εφαρμοσμένων Επιστημών Ελεύθερου Χρόνου: Φύση, Σπορ, Τέχνες.
- Τμήμα Οικονομικών Επιστημών και ειδικότερα το Εργαστήριο Οικονομικής Πολιτικής και Στρατηγικού Σχεδιασμού.
- Τμήμα Ιστορίας Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, και ειδικότερα το ΠΜΣ Αρχαιολογία Πεδίου και Υλικός Πολιτισμός.
- Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών.

2.1.4 Πηγές Μοναδικότητας

Τα Μετέωρα και ο Όλυμπος: δύο τοπία παγκόσμιας κληρονομιάς με φυσική και πολιτιστική αξία. Τα Μετέωρα αποτελούν αναμφισβήτητα το ισχυρότερο διεθνώς αναγνωρίσιμο πολιτιστικό τοπόσημο της Θεσσαλίας. Η ιδιαιτερότητά τους δεν είναι απλώς η ύπαρξη σημαντικών μοναστηριών, αλλά η εξαιρετικά σπάνια συνύπαρξη γεωλογικών σχηματισμών, αρχιτεκτονικής, θρησκευτικής παράδοσης και ιστορικής συνέχειας. Τα Μετέωρα εντάχθηκαν στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO το 1988 ως μεικτό πολιτιστικό και φυσικό αγαθό. Επιπλέον, η ευρύτερη περιοχή Μετεώρων–Πύλης εντάχθηκε το 2024 στο Παγκόσμιο Δίκτυο Γεωπάρκων UNESCO, επεκτείνοντας το ενδιαφέρον από τα μοναστήρια στο γεωλογικό τοπίο, τη βιοποικιλότητα και τις κοινότητες της περιοχής. Μια ιδιαίτερα σημαντική πρόσφατη εξέλιξη είναι ότι η ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου εντάχθηκε επίσης στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO το 2026. Η αναγνωρισμένη περιοχή εκτείνεται στις Περιφερειακές Ενότητες Πιερίας και Λάρισας, συνδυάζοντας την εξαιρετική βιοποικιλότητα με την παγκόσμια πολιτιστική σημασία του ορεινού τοπίου ως κατοικίας των αρχαίων θεών. Η εξέλιξη αυτή ενισχύει σημαντικά τη διεθνή ταυτότητα της Θεσσαλίας: από τα τρία μεικτά μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς της Ελλάδας, τα δύο περιλαμβάνουν περιοχές της Θεσσαλίας. Το συγκριτικό πλεονέκτημα είναι εξαιρετικά ισχυρό για την ανάπτυξη πολιτιστικού, θρησκευτικού, γεωλογικού και φυσιολατρικού τουρισμού. Δημιουργεί επίσης δυνατότητες για επιστημονικό τουρισμό, περιβαλλοντική εκπαίδευση και προηγμένες ψηφιακές εφαρμογές ερμηνείας του τοπίου.

Η εξαιρετική γεωγραφική συνύπαρξη βουνού, θάλασσας, νησιών, λιμνών και πεδιάδας. Η Θεσσαλία παρουσιάζει μια ασυνήθιστα μεγάλη συγκέντρωση διαφορετικών γεωγραφικών και οικολογικών συστημάτων στην ίδια διοικητική περιφέρεια: εκτεταμένη παραγωγική πεδιάδα, υψηλούς ορεινούς όγκους, δασωμένες ορεινές περιοχές, λιμναία τοπία, ακτές, κόλπους και νησιωτικό σύμπλεγμα. Ο συνδυασμός αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε δύο περιοχές. Στο Πήλιο, το βουνό συνυπάρχει με δύο διαφορετικά παράκτια περιβάλλοντα, το Αιγαίο και τον Παγασητικό. Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική, η πυκνή βλάστηση, οι πεζοπορικές διαδρομές και οι παραλίες συνθέτουν έναν προορισμό με πραγματικές δυνατότητες τεσσάρων εποχών. Στις Βόρειες Σποράδες, ο συνδυασμός νησιωτικού τοπίου και προστατευόμενου θαλάσσιου περιβάλλοντος προσδίδει διαφορετική φυσιογνωμία από εκείνη πολλών άλλων ελληνικών νησιωτικών προορισμών. Η μοναδικότητα, βεβαίως, δεν έγκειται στο ότι η Θεσσαλία είναι η μόνη ελληνική περιφέρεια που διαθέτει βουνά και θάλασσα. Βρίσκεται στη δυνατότητα να συνδυάσει, μέσα σε ένα περιφερειακό σύστημα, εξαιρετικά διαφορετικές εμπειρίες και παραγωγικές δραστηριότητες. Αυτή την πολυκεντρική φυσιογνωμία αναδεικνύει και το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης.

Οι Βόρειες Σποράδες ως διεθνώς σημαντικό πεδίο θαλάσσιας βιοποικιλότητας. Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου – Βορείων Σποράδων αποτελεί ένα ακόμη ιδιαίτερα ισχυρό στοιχείο διαφοροποίησης. Ιδρύθηκε το 1992 και είναι το πρώτο θαλάσσιο πάρκο της Ελλάδας. Αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό βιότοπο της μεσογειακής φώκιας Monachus monachus, ενώ περιλαμβάνει οικοσυστήματα με υψηλή οικολογική και επιστημονική αξία. Το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό έχει τριπλή σημασία: αποτελεί φυσικό πόρο διεθνούς σπουδαιότητας, δημιουργεί δυνατότητες ανάπτυξης ήπιων μορφών θαλάσσιου και επιστημονικού τουρισμού και επιτρέπει τη σύνδεση του τουριστικού προϊόντος με την περιβαλλοντική προστασία και έρευνα.

Ένας εξαιρετικά πλούσιος συνδυασμός μυθολογίας και προϊστορίας. Η μυθολογική ταυτότητα της Θεσσαλίας είναι περισσότερο σημαντική απ' όσο αποτυπώνεται σήμερα στην τουριστική και πολιτιστική της προβολή. Η Θεσσαλία συνδέεται με πολλά από τα πιο αναγνωρίσιμα αφηγηματικά σύνολα της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας. Ο Όλυμπος συνδέεται με τους δώδεκα θεούς, το Πήλιο με τους Κενταύρους και τον Χείρωνα, η Ιωλκός με τον Ιάσονα και την Αργοναυτική Εκστρατεία, η Φθία με τον Αχιλλέα και η αρχαία Τρίκκη με τον Ασκληπιό. Αυτά δεν αποτελούν απλώς διαφορετικές ιστορίες. Συνδέουν τη Θεσσαλία με θέματα διαχρονικής και διεθνούς αναγνωρισιμότητας: τη μυθολογία, την περιπέτεια, την ιατρική και θεραπεία, τη φύση, την εκπαίδευση των ηρώων και την ανθρώπινη σχέση με το θείο. Εξίσου σημαντική είναι η προϊστορική της κληρονομιά. Οι οικισμοί του Σέσκλου και του Διμηνίου συγκαταλέγονται στις σημαντικότερες θέσεις για τη μελέτη των πρώιμων γεωργικών κοινοτήτων, της μόνιμης εγκατάστασης και της νεολιθικής κοινωνικής οργάνωσης στον ελλαδικό χώρο. Η συνύπαρξη ισχυρής μυθολογικής παράδοσης και αρχαιολογικών τεκμηρίων της πρώιμης εγκατάστασης και παραγωγής προσφέρει μια ιδιαίτερη αφηγηματική δυνατότητα: τη Θεσσαλία ως τόπο της μετάβασης από την εγκατάσταση και την παραγωγή στις πρώτες σύνθετες κοινότητες, και ως γεωγραφικό σκηνικό κορυφαίων ελληνικών μύθων.

Η αγροτική και παραγωγική παράδοση ως ζωντανός πολιτισμός. Η ισχυρή αγροδιατροφική βάση της Θεσσαλίας δημιουργεί ένα ακόμη στοιχείο διαφοροποίησης, το οποίο υπερβαίνει τη συμβατική έννοια της γαστρονομίας. Η συνύπαρξη της σύγχρονης αγροδιατροφικής παραγωγής με ένα σημαντικό απόθεμα παραδοσιακής γνώσης, παραγωγικών πρακτικών, διατροφικών συνηθειών και συλλογικών μορφών οργάνωσης μπορεί να θεωρηθεί επίσης ως ένα χαρακτηριστικό διαφοροποίησης. Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς, η αμπελουργική παράδοση της Ραψάνης, η παραγωγή τσίπουρου στον Τύρναβο και στον Βόλο, η κτηνοτροφία και οι παραδόσεις μετακινούμενης κτηνοτροφίας συγκροτούν διαφορετικές εκφράσεις μιας ευρύτερης παραγωγικής και πολιτιστικής ταυτότητας. Η μετακινούμενη κτηνοτροφία έχει αναγνωριστεί από την UNESCO ως στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο πολυεθνικής εγγραφής. Δεν αποτελεί αποκλειστικά θεσσαλικό χαρακτηριστικό, αλλά οι τοπικές πρακτικές και οι διασυνδέσεις με τα ορεινά τοπία της Θεσσαλίας έχουν ιδιαίτερο πολιτιστικό ενδιαφέρον. Η διαφοροποίηση της Θεσσαλίας βρίσκεται στη δυνατότητα σύνδεσης αυτών των παραδόσεων με ενεργά παραγωγικά συστήματα και όχι αποκλειστικά με ιστορικές αναπαραστάσεις.

2.1.5 Υποδομές και υποστηρικτικές δομές

Αεροπορικές υποδομές: η Περιφέρεια Θεσσαλίας διαθέτει 2 αεροδρόμια, τον Διεθνή Αερολιμένα Σκιάθου «Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης» και τον Διεθνή Αερολιμένα Νέας Αγχιάλου.

Λιμενικές υποδομές: Το λιμάνι του Βόλου είναι το 3ο μεγαλύτερο εμπορικό λιμάνι της Ελλάδας. Υποδέχεται μεγάλο αριθμό κρουαζιερόπλοιων ενώ παράλληλα εξυπηρετεί και την εμπορευματική κίνηση, παίζοντας σημαντικό ρόλο στις θαλάσσιες μεταφορές. Συνδέει ακτοπλοϊκά την Κεντρική Ελλάδα με τις Βόρειες Σποράδες (Σκιάθο, Σκόπελο, Αλόννησο) αλλά και με τα νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου. Τα υπόλοιπα λιμάνια της Θεσσαλίας βρίσκονται στη Σκιάθο, στη Σκόπελο, στον Αγνώντα Σκοπέλου, στη Γλώσσα Σκοπέλου, και στο Πατητήρι Αλοννήσου.

Κύριοι οδικοί άξονες. Ο Αυτοκινητόδρομος ΠΑΘΕ (Α1/Ε75), διασχίζει μεγάλο κομμάτι της Θεσσαλίας και τη συνδέει οδικά με την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Ο Αυτοκινητόδρομος

Κεντρικής Ελλάδας (Α3/Ε65) που ολοκληρώθηκε το 2026 συνδέει την Ανατολική με τη Δυτική Ελλάδα και οι περιοχές που ωφελούνται άμεσα με την ολοκλήρωση του είναι η Καρδίτσα και τα Τρίκαλα.

Σιδηροδρομικό δίκτυο. Από τη Θεσσαλία διέρχεται η μοναδική σιδηροδρομική αρτηρία της χώρας, συνδέοντάς την με Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Το σιδηροδρομικό δίκτυο υπέστη σημαντικές καταστροφές μετά τις πλημμύρες του 2023.

Οι παρακάτω φορείς υποστηρίζουν ή εκπροσωπούν τις αλυσίδες αξίας του τομέα προτεραιότητας: Επιμελητήρια, Λάρισας, Μαγνησίας, Τρικάλων και Καρδίτσας, Ένωση Ξενοδόχων Ν. Λάρισας, Ένωση Ξενοδόχων Μαγνησίας, Ένωση Ξενοδόχων Σκιάθου, Ένωση Ξενοδόχων Σκοπέλου, Ένωση Ξενοδόχων Αλοννήσου, Ένωση Ξενοδόχων Μετεώρων, Ένωση Ξενοδόχων Τρικάλων, Ομοσπονδία Ενοικιαζομένων Δωματίων Ν. Λάρισας, Ενοικιαζόμενα Δωμάτια Κ.Ολύμπου, Ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα Ν. Λάρισας, Σύλλογος Ιδιοκτητών Τουριστικών Καταλυμάτων Μαγνησίας, Ένωση Ενοικιαζομένων Δωματίων Σκιάθου, ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΔΩΜΑΤΙΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΧΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ, Σωματείο Ιδιοκτητών Τουριστικών Γραφείων και Λεωφορείων Ν Μαγνησίας.

2.1.6 Ανάλυση SWOT

Η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης που προηγήθηκε συνοψίζεται με τη μορφή SWOT ως εξής:

Δυνατά Σημεία

- Η Θεσσαλία διαθέτει ποικιλόμορφα γεωγραφικά χαρακτηριστικά καθώς συνδυάζει την ύπαρξη παραθαλάσσιου ορεινού όγκου, πλούσιων φυσικών, περιβαλλοντικών, λαογραφικών και πολιτιστικών πόρων με πρόσβαση στη θάλασσα, εκτεταμένη ακτογραμμή και παραλίες νησιωτικής επικράτειας (Βόρειες Σποράδες) με διακριτή ταυτότητα και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε σχέση με άλλα νησιωτικά συμπλέγματα του Αιγαίου, και ενδοχώρας που περιλαμβάνει τον εύφορο Θεσσαλικό Κάμπο, 2 εκ των 6 μεγαλύτερων αστικών κέντρων της χώρας (Λάρισα, Βόλος), δύο ακόμη πόλεις άνω των 40.000 κατοίκων (Τρίκαλα, Καρδίτσα) καθώς και αναγνωρίσιμους πολιτιστικούς και θρησκευτικούς πόρους
- Κομβική γεωγραφική θέση καθώς καταλαμβάνει το κεντρικό τμήμα της ηπειρωτικής χώρας και συνδέεται με τα δύο μεγάλα αστικά κέντρα με οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο που ανήκει στο Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο και με το δυτικό τμήμα της χώρας.
- Οργανωμένο και εκτενές δίκτυο συνδεσιμότητας καθώς διαθέτει ανεπτυγμένες υποδομές οδικής (ΕΠΑΘΕ, Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας) και ακτοπλοϊκής (Λιμένας Βόλου, διεθνούς ενδιαφέροντος και μέρος του εκτεταμένου ΔΕΔ-Μ) προσβασιμότητας καθώς και 2 αερολιμένες, Νέα Αγχίαλος Βόλου και Σκιάθος, με τον πρώτο να διαθέτει έναν σύγχρονο αεροσταθμό που εγκαινιάστηκε το 2010 και μπορεί να καλύψει τις ανάγκες της ευρύτερης ηπειρωτικής περιοχής, και το δεύτερο να αποτελεί πύλη εισόδου για τις Βόρειες Σποράδες η οποία αναβαθμίστηκε σημαντικά ύστερα από την παραχώρηση διαχείρισης του Αεροδρομίου στην Fraport, ενώ η τελευταία εμπλέκεται δυναμικά στην προσέλκυση πτήσεων και στην προώθηση των προορισμών όπου έχει παρουσία

- Σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της εστίασης και με σημαντική αύξηση από το 2013 κατά 16%, έχοντας ανάλογο αποτύπωμα και στην απασχόληση
- Ο Δήμος Βόλου βραβεύτηκε με 12 Γαλάζιες Σημαίες (βρίσκεται στους 10 δήμους της χώρας με τις περισσότερες Γαλάζιες Σημαίες) το 2020 και το σύνολο της Περιφέρειας με 19
- Πλούσιοι φυσικοί και περιβαλλοντικοί πόροι υψηλής αξίας που μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την ανάπτυξη θεματικών μορφών τουρισμού (π.χ. Οικοτουρισμός, Sports & Activities). Η Θεσσαλία διαθέτει ένα πλούσιο ανάγλυφο με εναλλαγές και μεγάλες εκτάσεις που παραμένει ιδιαίτερα φιλική για εξερεύνηση και οργάνωση του τουρισμού περιπέτειας. Ο Δυτικός Όλυμπος, το Πήλιο, τα Άγραφα και τα Τζουμέρκα είναι ορεινοί όγκοι που διαθέτουν έντονη βλάστηση και πολλές δυνατότητες περιήγησης. Ταυτόχρονα, η Θεσσαλία διαθέτει πολλά ποτάμια και λίμνες και τον περίφημο θεσσαλικό κάμπο. Χωριστή ενότητα αποτελούν οι Σποράδες με τον μοναδικό και αναλλοίωτο θαλάσσιο πλούτο που οδήγησε και στην δημιουργία του θαλάσσιου πάρκου
- Τα νησιά των Σποράδων που είναι γνωστά για τις μοναδικές παραλίες με το ιδιαίτερο χρώμα της θάλασσας αλλά και την έντονη βλάστηση και τη μεγάλη ποικιλία σε δραστηριότητες αναψυχής και περιπέτειας όπως π.χ. η πεζοπορία, οι καταδύσεις και οι εκδρομές στο θαλάσσιο πάρκο της Αλοννήσου. Το τελευταίο αποτελεί το μεγαλύτερο φυσικό θαλάσσιο πάρκο της Μεσογείου, με άριστες καταδυτικές παροχές ενώ πρόσφατα εγκαινιάστηκε το πρώτο Υποβρύχιο Μουσείο της Ελλάδας στη νήσο Περιστέρα, δίπλα από την Αλόννησο
- Πλούσιο απόθεμα πολιτιστικών, ιστορικών, θρησκευτικών και αρχαιολογικών πόρων με εθνική και παγκόσμια αναγνωρισιμότητα (π.χ. μοναστικό σύμπλεγμα των Μετεώρων αναγνωρισμένο ως μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της UNESCO, ιστορικές μονές και εκκλησίες, διατηρητέα κτίρια) που μπορούν να αποτελέσουν βάση για την ανάπτυξη του Πολιτιστικού & Θρησκευτικού Τουρισμού. Η Περιφέρεια διαθέτει περισσότερα από 20 μουσεία που περιλαμβάνουν ιστορικά, λαογραφικά, θρησκευτικά και άλλα εκθέματα και αρχαιολογικούς χώρους, ενώ ξεχωριστή θέση στο πολιτιστικό απόθεμα της περιοχής κατέχουν τα φρούρια και οι παραδοσιακοί οικισμοί
- Η Περιφέρεια συνδυάζει με μοναδικό τρόπο τους χειμερινούς προορισμούς (Πήλιο, Λίμνη Πλαστήρα, ορεινός όγκος Τρικάλων) με τον τουρισμό Ήλιος & Θάλασσα διευρύνοντας σημαντικά την τουριστική περίοδο. Το Πήλιο συνιστά έναν προορισμό ευρείας αναγνώρισης, καταγράφοντας μοναδικούς φυσικούς, περιβαλλοντικούς, λαογραφικούς και πολιτιστικούς πόρους που μπορούν να προσφέρουν στον επισκέπτη σύνθετες, βιωματικές και θεματικές επιλογές υπαίθριων δραστηριοτήτων αναψυχής (ιδιαίτερη εμπειρία αποτελεί το «Τρένο του Πηλίου» που συνδέει τα Άνω Λεχώνια με τις Μηλιές)
- Τα Μετέωρα αποτελούν μοναδικό θρησκευτικό προορισμό παγκόσμιας εμβέλειας, χαρακτηρισμένο από την UNESCO ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς που μπορεί να προσελκύσει στοχευμένες ομάδες τουριστών αλλά και να λειτουργήσει ως κεντρικός

άξονας σε μία ολοκληρωμένη ταξιδιωτική εμπειρία που θα περιλαμβάνει τον οικοτουρισμό και τη γαστρονομία της περιοχής

- Η Περιφέρεια είναι συνυφασμένη με την ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής και την ανάπτυξη της οικονομίας κατά τη σύγχρονη ιστορία του ελληνικού κράτους. Στο έδαφος της διασώζονται πολλά μνημεία της αγροτικής παραγωγής και της λαογραφίας όπως πέτρινα γεφύρια, νερόμυλοι, οινοποιεία, κτλ. τα οποία μπορούν να αποτελέσουν τον κεντρικό άξονα για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, και τη δημιουργία περιηγήσεων και διαδρομών Επιπλέον, μπορούν να εμπλουτίσουν τη διαμονή των επισκεπτών με θεματικές βραδιές και εκδρομές σε μέρη που παρουσιάζουν την εξέλιξη της αγροτικής παραγωγής
- Τα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας είναι κατάλληλοι city break προορισμοί καθώς έχουν εδραιώσει ένα φιλικό αστικό περιβάλλον που περιλαμβάνει οργανωμένο δίκτυο αστικής κινητικότητας (χρήση ποδήλατου, ικανοποιητικό σύστημα αστικής συγκοινωνίας), μεγάλες πλατείες και ανάδειξη των ποταμών που διασχίζουν τις πόλεις, ενώ διαθέτουν έντονη κουλτούρα φιλοξενίας και περιοχές που φημίζονται για τις γαστρονομικές απολαύσεις (μεζεδοπωλεία στο Βόλο, Μανάβικα στα Τρίκαλα). Ταυτόχρονα βρίσκονται πολύ κοντά σε προορισμούς που προσφέρουν εναλλακτικά τουριστικά προϊόντα όπως ο Όλυμπος, τα χιονοδρομικά κέντρα και το Πήλιο
- Η Περιφέρεια διαθέτει 4 αναγνωρισμένες από το Ελληνικό Κράτος μέσω του Υπουργείου Τουρισμού ιαματικές πηγές φυσικών πόρων
- Γαστρονομικός πλούτος που περιλαμβάνει τα πιάτα της τοπικής παραδοσιακής κουζίνας αλλά και σημαντικό αριθμό προϊόντων ΠΟΠ (π.χ. γαλοτύρι, αρνάκι Ελασσόνας) και παραδοσιακών προϊόντων που αποτελούν ένα ισχυρό συμπληρωματικό τουριστικό προϊόν καθώς ακολουθούν τις γεωγραφικές αντιθέσεις της περιοχής και περιλαμβάνουν κτηνοτροφικά προϊόντα, πίττες, καρπούς και φρούτα και μοναδικά βότανα
- Ο Βόλος προσφέρει μία ξεχωριστή γαστρονομική εμπειρία καθώς αποτελεί το κέντρο των μεζεδοπωλείων και των αντίστοιχων γαστρονομικών παρασκευών όπου οι ξένοι επισκέπτες τα κατατάσσουν στη δημοφιλή κατηγορία των «τάπας». Ανάλογη γαστρονομική αξία και ταυτότητα παρουσιάζει το Πήλιο που διαθέτει σημαντικό γαστρονομικό πλούτο και κουλτούρα
- Σχετικά ανεπτυγμένες υποδομές για ορισμένους τύπους Sports & Activities (π.χ. 3 χιονοδρομικά κέντρα, πεζοπορικά μονοπάτια, αναρριχητικά πεδία, εθνικές αθλητικές εγκαταστάσεις και υποδομές, ενώ το χιονοδρομικό κέντρο στις Αγριόλευκες έχει συγκριτικό πλεονέκτημα καθώς είναι το μοναδικό στην Ελλάδα που έχει θέα σε δύο θάλασσες τον Παγασητικό και το Αιγαίο). Επιπλέον, στη Θεσσαλία βρίσκονται δύο στάδια με μεγάλη χωρητικότητα και υποδομές που μπορούν να φιλοξενήσουν διεθνείς ποδοσφαιρικές και κλασσικού αθλητισμού διοργανώσεις.
- Ο MICE τουρισμός παρόλο που συναντά περιορισμούς στις υποδομές (καθώς προσφέρουν χωρητικότητα που μπορεί να ανταποκριθεί σε μεσαία και μικρά συνέδρια), προσελκύει σημαντικό αριθμό διεθνών και εθνικών επιστημονικών και επιχειρηματικών συνεδρίων χάρη στην ύπαρξη του Πανεπιστημίου και του γεγονότος ότι η Θεσσαλία βρίσκεται στο κέντρο της Ελλάδας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα

αποτελεί η επιτυχία της Έκθεσης Agrothessaly που πραγματοποιείται κάθε δυο χρόνια σε συνεργασία με τη HELEXPO.

- Σημαντικό επενδυτικό ενδιαφέρον για ανάπτυξη τουριστικών επιχειρήσεων μέσω του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Αδύνατα Σημεία

- Ο Κρατικός Αερολιμένας Νέας Αγχίαλου (ΚΑΝΑ), αν και βρίσκεται σε κομβική γεωγραφική θέση, δεν έχει καταφέρει να καθιερωθεί ως σημείο εισόδου/εξόδου της ευρύτερης περιοχής, συνδέεται ανεπαρκώς με διεθνείς προορισμούς και παρουσιάζει περιορισμένη και με υψηλή εποχικότητα σύνδεση, έχοντας ως αποτέλεσμα να λειτουργεί με ωράριο.
- Ο ΚΑΝΑ εξυπηρετεί πολύ συγκεκριμένους προορισμούς και δεν θεωρείται ως πύλη εισόδου για προορισμούς τουριστικού ενδιαφέροντος της περιοχής όπως τα Μετέωρα. Επιπλέον, πολλοί προορισμοί της περιοχής δεν έχουν αξιοποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να αποτελέσουν τουριστικό προϊόν, με αποτέλεσμα ο ΚΑΝΑ να μην κεφαλαιοποιεί την δυνητική ακτίνα επιρροής που έχει στην ηπειρωτική Ελλάδα.
- Ο λιμένας Βόλου στερείται σύγχρονων υποδομών υποδοχής και εξυπηρέτησης των επισκεπτών κρουαζιέρας
- Υψηλό κόστος μετακίνησης και μη συχνή διασύνδεση με τα νησιά των Βόρειων Σποράδων αλλά και ενδοσυγκοινωνιακά μεταξύ τους, που δεν ανταποκρίνεται στο επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών των πλοίων που εξυπηρετούν την γραμμή και λειτουργεί αποτρεπτικά στην προσέλκυση μαζικού τουρισμού
- Το οδικό δίκτυο που οδηγεί σε δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς ιδιαίτερα της Μαγνησίας, κρίνεται ως ανεπαρκές και επικίνδυνο. Ελλείψεις εντοπίζονται και στο σιδηροδρομικό δίκτυο καθώς και στο επίπεδο των σχετικών παρεχόμενων υπηρεσιών. Γενικά, η Περιφέρεια δεν έχει καταφέρει να διασυνδέσει με επιτυχία και χωρίς τριβές τους διαφορετικούς τρόπους μεταφοράς που έχει την τύχη να απολαμβάνει, υπονομεύοντας την τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας
- Διαθέτει το δεύτερο μικρότερο ποσοστό πλήρους απασχόλησης μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας στους κλάδους φιλοξενίας και εστίασης που συνδέεται με χαμηλή εξειδίκευση (καθώς υπάρχει μεγάλη ανακύκλωση εργαζομένων), γεγονός που υπονομεύει την προοπτική αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών. Αυτή η παρατήρηση που καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική καθώς οι δυναμικά μεταβαλλόμενες απαιτήσεις στο περιβάλλον εργασίας του τομέα του τουρισμού απαιτούν υψηλό επίπεδο επαγγελματικής συνείδησης, υψηλή εξειδίκευση και γνώσεις σε νέους τομείς όπως η π.χ. η ψηφιοποίηση και το στοχευμένο μάρκετινγκ, και συναφή επαγγελματική κατάρτιση που απαιτεί χρόνο και δέσμευση για να αποκτηθεί
- Τα αστικά κέντρα αν και διαθέτουν τις βασικές υποδομές και την αισθητική ώστε να αξιοποιηθούν ως city break προορισμοί, είναι επισκέψιμα κυρίως από τον εσωτερικό τουρισμό καθώς δεν διαθέτουν κόμβο εισόδου για απευθείας διεθνείς αφίξεις

- Έλλειψη τουριστικής ταυτότητας και brand name καθώς τοπικές διαιρέσεις και ισχυροί τοπικισμοί εμποδίζουν την ανάπτυξη κοινού οράματος και κοινών πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη της περιοχής.
- Ελλιπής αξιοποίηση και προβολή των διαθέσιμων τουριστικών πόρων και του πολιτιστικού κεφαλαίου που αποτυπώνεται στην έλλειψη ολοκληρωμένης στρατηγικής προώθησης και στις ελλιπείς υποστηρικτικές υποδομές που απαιτούνται στους εν λόγω χώρους. Οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία απαιτούν ενιαία και οργανωμένη προώθηση που θα διευκολύνει τον εν δυνάμει επισκέπτη να βιώσει το ιστορικό και αισθητικό πλαίσιο των περιηγήσεων και επισκέψεων
- Έλλειψη συντονισμένης προβολής των σημείων ενδιαφέροντος της Περιφέρειας καθώς και της κατάλληλης νοοτροπίας για την ανάπτυξη θεματικών μορφών τουρισμού. Για την προώθηση των υπαίθριων δραστηριοτήτων αναψυχής και ήπιας άθλησης, και την ανάδειξη των ιδιαίτερων σημείων της Θεσσαλίας (π.χ Μουσικό Χωριό) απαιτείται η ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ των ιδιωτικών επιχειρήσεων, της τοπικής κοινωνίας και τον δημόσιων φορέων
- Υστέρηση στην ανάπτυξη τουριστικών υποδομών για τον Ναυτικό Τουρισμού (υποδομές αγκυροβολίων, εκσυγχρονισμός και δημιουργία νέων μαρίνων). Αν και το ανάγλυφο επιτρέπει την ανάπτυξη του ναυτικού τουρισμού, η Περιφέρεια διαθέτει ελάχιστα λιμάνια τουριστικού ενδιαφέροντος ενώ η συμμετοχή του λιμένα Βόλου στον κλάδο της κρουαζιέρας είναι περιορισμένη και εμφανίζει έντονες διακυμάνσεις
- Η Περιφέρεια Θεσσαλίας εμφανίζει την υψηλότερη συγκέντρωση διεθνών αεροπορικών αφίξεων μεταξύ των Περιφερειών της χώρας για τους καλοκαιρινούς μήνες, αυξάνοντας τα επίπεδα εποχικότητας
- Ο κατακερματισμός των επιχειρήσεων καταλύματος (πολλές σε πλήθος με μικρή δυναμικότητα) δυσκολεύει την οργανωμένη συνεργασία με διεθνείς tour operators και travel agents και απαιτεί τη δημιουργία δικτύων και πρωτόκολλων συνεργασίας
- Στις Σποράδες το 64% των δευτερευουσών κατοικιών αξιοποιείται ως καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης, ποσοστό ιδιαίτερα υψηλό που δημιουργεί ανασφάλεια ως προς το επίπεδο του παρεχόμενου προϊόντος καθώς είναι κατοικίες που δεν προορίζονται για τουριστική εκμετάλλευση και δεν υπόκεινται σε ελέγχους ασφάλειας και ποιότητας ως προς την ιδιότητα τους ως τουριστικά καταλύματα.
- Σημαντική υστέρηση στην προώθηση του πολιτιστικού αποθέματος που γίνεται ιδιαίτερα εμφανής σε σύγκριση με τις ανταγωνιστικές περιοχές. Είναι ενδεικτικό ότι το στρατηγικό πλάνο επεξεργάζεται ακόμα την αναβάθμιση των υποστηρικτικών υποδομών και τη φιλική προς τον επισκέπτη λειτουργία (ψηφιοποίηση, ωράριο λειτουργίας που να διευκολύνει την επίσκεψη), ενώ σε ανταγωνιστικές περιοχές προωθούνται καινοτόμες και στοχευμένες τεχνικές προώθησης
- Συγκέντρωση των τουριστικών επενδύσεων σε Πήλιο-Σποράδες-Μετέωρα.

Ευκαιρίες

- Ενίσχυση πολιτικών βιώσιμου και θεματικού τουρισμού και χωρικής διαφοροποίησης των προορισμών.

- Νέο χωροταξικό και θεσμικό πλαίσιο για ποιοτική τουριστική ανάπτυξη και ολοκληρωμένη διαχείριση προορισμών.
- Ανάπτυξη ευρωπαϊκών χώρων δεδομένων και νέων ψηφιακών υπηρεσιών για τον τουρισμό και τον πολιτισμό.
- Νέες διεθνείς αναγνωρίσεις UNESCO και ενίσχυση της διεθνούς ζήτησης για εξειδικευμένες φυσικές και πολιτιστικές εμπειρίες.
- Ενίσχυση ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών και χρηματοδοτικών μηχανισμών για δημιουργικές βιομηχανίες, πολιτιστική καινοτομία και design.
- Αυξανόμενη διεθνής ζήτηση για «εναλλακτικά» και αυθεντικά τουριστικά προϊόντα και εμπειρίες που δεν εντάσσονται μέσα στα πλαίσια του παραδοσιακού μαζικού τουρισμού Ήλιος & Θάλασσα και παρέχουν τη δυνατότητα αξιοποίησης των φυσικών πόρων και της τοπικής κουλτούρας και παράδοσης της Περιφέρειας για τη δημιουργία εξειδικευμένων τουριστικών προϊόντων (π.χ. Αγροτουρισμός, Οικοτουρισμός, υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής και ήπιας άθλησης)
- Στροφή των ταξιδιωτών προς την επιλογή πράσινων τουριστικών προορισμών, επιχειρήσεων και καταλυμάτων που αξιοποιούν την κυκλική οικονομία. Η ύπαρξη ξενοδοχειακών μονάδων μικρής δυναμικότητας σε κλίνες μπορεί να αξιοποιηθεί ώστε να δημιουργηθούν θεματικά καταλύματα που να ενισχύουν την εξατομικευμένη εμπειρία και θα λειτουργούν με διαδικασίες και υποδομές φιλικές προς το περιβάλλον προσανατολισμένες στη βιωσιμότητα και την αειφορία, μετατρέποντας τη διαμονή σε βιωματική εμπειρία και φέρνοντας σε επαφή τους επισκέπτες με τον τρόπο ζωής των κατοίκων
- Συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση για τοπικά, παραδοσιακά προϊόντα και αναγνωρισμένα αγροτικά προϊόντα με σήματα πιστοποίησης ΠΓΕ και ΠΟΠ (π.χ. ελαιόλαδο, ελιά, τυροκομικά αγαθά, κρασιά) που συνδυάζονται ώστε να δημιουργηθούν υγιεινά, θρεπτικά & τοπικά παρασκευασμένα τρόφιμα με τη χρήση βιώσιμων διαδικασιών. Η παραπάνω ζήτηση δίνει περαιτέρω περιθώρια ανάπτυξης της τοπικής παραγωγής και ενισχύει τη βιωσιμότητα μικρών επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα, μπορεί να αποτελέσει στρατηγικό άξονα για την ανάπτυξη ενός ενιαίου και διαφοροποιημένου brand της περιοχής που θα βασίζεται στην αγροτική ιστορία, στον φυσικό πλούτο και την παραγωγή πρώτων υλών και γαστρονομικών εμπειριών που δημιουργεί ο συνδυασμός τους
- Αυξανόμενη τάση των ταξιδιωτών για επιλογή ασφαλών, δευτερευόντων προορισμών που δεν εμφανίζουν φαινόμενα μαζικού τουρισμού και μπορούν να προσφέρουν αυθεντικές και μοναδικές εμπειρίες.
- Η άνοδος της ασημένιας οικονομίας (Silver Economy), η αύξηση του προσδόκιμου ζωής και η βελτίωση της υγείας των ηλικιωμένων συντελούν στην ανάπτυξη συμπληρωματικών τουριστικών προϊόντων (π.χ. Τουρισμός Τρίτης Ηλικίας, Ιατρικός Τουρισμός, Τουρισμός Ευεξίας) και δημιουργούν σημαντικές ευκαιρίες για την επέκταση της τουριστικής περιόδου.
- Αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων για έργα αναβάθμισης υποδομών που προστατεύουν το περιβάλλον στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης (π.χ. πρόγραμμα LIFE, Κινούμαι Ηλεκτρικά, Πράσινο Ταμείο)

- Διαθεσιμότητα εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων για υποστήριξη της ίδρυσης και της ανταγωνιστικότητας μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε όλη την αλυσίδα αξίας του τουρισμού και των δημιουργικών βιομηχανιών, όπως επίσης και για κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού σε θεματικά προϊόντα.

Κίνδυνοι

- Κλιματική αλλαγή και εντεινόμενοι φυσικοί κίνδυνοι για τουριστικές υποδομές και πολιτιστικούς πόρους.
- Αυξανόμενες πιέσεις στη φέρουσα ικανότητα προορισμών, στα οικοσυστήματα και στους φυσικούς πόρους.
- Αυστηρότεροι χωροταξικοί και περιβαλλοντικοί όροι που μπορούν να περιορίσουν επιμέρους τουριστικές επενδύσεις.
- Ταχεία τεχνολογική μεταβολή, αυξημένος ανταγωνισμός από ψηφιακά προηγμένες επιχειρήσεις και ανατροπή δημιουργικών επιχειρηματικών μοντέλων.
- Εντεινόμενος ανταγωνισμός μεταξύ προορισμών και ελλείψεις εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.
- Ισχυρός ανταγωνισμός σε εγχώριο επίπεδο από τους εδραιωμένους νησιωτικούς-παραθαλάσσιους προορισμούς καθώς και από Περιφέρειες (όπως π.χ. η Κεντρική Μακεδονία) που διαθέτουν ανταγωνιστικότερο τουριστικό προϊόν και πόρους (φυσικά τοπία, παραλίες, πολιτιστικούς και αρχαιολογικούς χώρους), γεωγραφική τοποθεσία και συνδεσιμότητα με βασικές αγορές, πιο ανεπτυγμένες τουριστικές υποδομές και καλύτερη προβολή & προώθηση του προϊόντος τους
- Ισχυρός ανταγωνισμός σε εγχώριο επίπεδο από τους εδραιωμένους γειτονικούς προορισμούς στα τουριστικά προϊόντα City Break, MICE και Γαστρονομικός Τουρισμός που διαθέτουν κόμβους διεθνούς πρόσβασης και περισσότερες υποδομές σε καταλύματα (π.χ. Θεσσαλονίκη, που λειτουργεί ως πύλη εισόδου για τη Θεσσαλία συνεπώς έχει τη δυνατότητα να απορροφήσει τον εισερχόμενο τουρισμό)
- Υψηλή ανάπτυξη προσφοράς ενοικιαζόμενων δωματίων μέσω πλατφορμών όπως π.χ. το Airbnb, τα οποία δεν διαθέτουν πρωτόκολλα ασφαλείας ενώ σε αρκετές περιπτώσεις δεν διαθέτουν το Ειδικό Σήμα Λειτουργίας ή δεν έχουν εγγραφεί στο Μητρώο Ακινήτων Βραχυχρόνιας Διαμονής, συνιστώντας δυνητική απειλή στην εικόνα του τουριστικού προϊόντος κυρίως των ανεπτυγμένων τουριστικά περιοχών με την παράλληλη δημιουργία προβλημάτων αλλοίωσης χαρακτήρα των συνοικιών, που ενισχύουν τη δημιουργία αντιτουριστικού ρεύματος
- Διαρθρωτικά προβλήματα του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος, έλλειψη ρευστότητας και χρηματοδότησης των εγχώριων τουριστικών επιχειρήσεων
- Υφιστάμενο πλαίσιο διαχείρισης και αξιοποίησης των ευρωπαϊκών πόρων, το οποίο χαρακτηρίζεται από υπερβολική γραφειοκρατία επιφέροντας μεγάλες καθυστερήσεις σε συνδυασμό με το δαιδαλώδες και πολυεπίπεδο νομοθετικό πλαίσιο και τον αποκλεισμό μικρών επιχειρήσεων.

- Η κλιματική αλλαγή απαιτεί νέες στρατηγικές με σκοπό τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων στις ήδη επιβαρυμένες τουριστικά περιοχές αλλά και την αλλαγή στρατηγικής του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος (καταλύματα με πιστοποιήσεις βιώσιμης και πράσινης λειτουργίας), δημιουργώντας νέες και άγνωστες προκλήσεις σε τουριστικούς προορισμούς και επιχειρήσεις. Επιπλέον, η αύξηση της θερμοκρασίας και η εντατικοποίηση ακραίων καιρικών φαινομένων οδηγεί σε επαναξιολόγηση της τουριστικής περιόδου
- Τάση μείωσης της περιόδου χιονιού μακροπρόθεσμα η οποία οφείλεται στην Κλιματική Αλλαγή και η οποία δυσχεραίνει την δυνατότητα προσέλκυσης στρατηγικού χαρακτήρα επενδύσεων ως προς τους προορισμούς που προσφέρουν χιονοδρομικές δραστηριότητες.
- Η λειτουργία του Κράτους στον τομέα του τουρισμού σε Κεντρικό και Τοπικό επίπεδο, η οποία ακόμη διέπεται από επικάλυψη αρμοδιοτήτων, ελλιπή και μη εξειδικευμένη στελέχωση των αρχών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε σχέση με τις ανάγκες του τουρισμού.
- Περιορισμός του διαθέσιμου εισοδήματος, στην Ελλάδα αλλά και στις κύριες αγορές του εξωτερικού λόγω πληθωριστικών πιέσεων, και αδυναμία ανταπόκρισης στις αυξανόμενες τιμές για μετακίνηση, καταλύματα και εστίαση.

3 Ανασκόπηση της περιόδου 2021-2026

3.1 Ανάλυση ανά εργαλείο πολιτικής

Για την υλοποίηση των παρεμβάσεων προς υποστήριξη του Τομέα Προτεραιότητας είχαν προταθεί στις αρχές του 2024 οκτώ εργαλεία πολιτικής. Η ενεργοποίηση καθενός από αυτά σε περιφερειακή και εθνική κλίμακα έχει ως εξής:

1. **Κοινές ψηφιακές υποδομές δεδομένων**. Δεν υπήρξε ενεργοποίηση του συγκεκριμένου εργαλείου, ούτε σε εθνικό ούτε σε περιφερειακό επίπεδο.
2. **Επενδύσεις σε υποδομές για Έρευνα**. Σε περιφερειακή κλίμακα το συγκεκριμένο εργαλείο πολιτικής ενεργοποιήθηκε μέσω της Πρόσκλησης 49 του Προγράμματος Θεσσαλία με την ένταξη 45 έργων προϋπολογισμού 8,56 εκατ. ευρώ. Τα συγκεκριμένα έργα ξεκίνησαν να υλοποιούνται το φθινόπωρο του 2026 και αναμένεται να ολοκληρωθούν εντός 24 μηνών. Απ' αυτά, 2 έργα προϋπολογισμού 0,395 εκατ. ευρώ αφορούν τον τομέα προτεραιότητας.

   Σε εθνική κλίμακα αναμένεται στο 4ο τρίμηνο του 2026 να ενεργοποιηθεί η Πρόσκληση «Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών» του προγράμματος Ανταγωνιστικότητα συνολικού προϋπολογισμού 120 εκατ. ευρώ. Έχουν ολοκληρωθεί από τη ΓΓΕΚ οι διαδικασίες προαξιολόγησης των υποψηφίων σχημάτων στο πλαίσιο της αναθεώρησης του εθνικού χάρτη ερευνητικών υποδομών και αναμένεται να ενταχθούν 24 έργα.
3. **Συνεργατικά έργα έρευνας και καινοτομίας**. Σε περιφερειακή κλίμακα το συγκεκριμένο εργαλείο πολιτικής ενεργοποιήθηκε μέσω της Πρόσκλησης 03ΚΕ (ΠΘΕΣΕΡ) του Προγράμματος Θεσσαλία με την ένταξη 45 έργων προϋπολογισμού 8,56 εκατ. ευρώ. Τα συγκεκριμένα έργα ξεκίνησαν να υλοποιούνται το φθινόπωρο του 2026 και αναμένεται να ολοκληρωθούν εντός 24 μηνών. Απ' αυτά, τα 4 προϋπολογισμού 1,07 εκατ. ευρώ αφορούν τον τομέα προτεραιότητας.

   Σε εθνική κλίμακα το συγκεκριμένο εργαλείο πολιτικής ενεργοποιήθηκε κυρίως μέσω της Πρόσκλησης «Ερευνώ-Καινοτομώ» του προγράμματος Ανταγωνιστικότητα (Κατηγορία Παρέμβασης ΙΙ). Φορείς με έδρα τη Θεσσαλία συμμετέχουν σε 31 προτάσεις εντός του τομέα προτεραιότητας, συνολικού ύψους αιτούμενης δημόσιας δαπάνης 11,13 εκατ. ευρώ. Δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αξιολόγησης και συνεπώς δεν υπάρχουν μέχρι στιγμής δεδομένα έργων. Δευτερευόντως, υπήρξαν τρεις προσκλήσεις για δράσεις διμερών ερευνητικών συνεργασιών (με Τουρκία, Κύπρο, Κίνα και Γερμανία) χωρίς μέχρι στιγμής ενταγμένα έργα στη Θεσσαλία.
4. **Έργα έρευνας στις επιχειρήσεις**. Σε περιφερειακή κλίμακα δεν υπήρξε ενεργοποίηση του συγκεκριμένου εργαλείου πολιτικής.

   Σε εθνική κλίμακα το συγκεκριμένο εργαλείο ενεργοποιήθηκε μέσω της Πρόσκλησης «Ερευνώ-Καινοτομώ» του προγράμματος Ανταγωνιστικότητα (Κατηγορία Παρέμβασης Ι). Δεν υποβλήθηκαν προτάσεις από επιχειρήσεις της Θεσσαλίας στον τομέα προτεραιότητας.

5. **Υποστηρικτικά μέτρα για την καινοτομία (κουπόνια καινοτομίας, επιδεικτικά έργα, συνεργατικοί σχηματισμοί)**. Δεν υπήρξε ενεργοποίηση του συγκεκριμένου εργαλείου πολιτικής ούτε σε περιφερειακή ούτε σε εθνική κλίμακα..
6. **Έργα ανάπτυξης δεξιοτήτων**. Δεν υπήρξε ενεργοποίηση του συγκεκριμένου εργαλείου πολιτικής ούτε σε περιφερειακή ούτε σε εθνική κλίμακα. Αναμένεται από το Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα μέχρι τα τέλη του 2026 πρόσκληση με τίτλο «Ανάπτυξη δεξιοτήτων τεχνητής νοημοσύνης στο ανθρώπινο δυναμικό των ΜμΕ» συνολικού προϋπολογισμού 40 εκατ. ευρώ.
7. **Έργα υποστήριξης επιχειρηματικών επενδύσεων**. Σε περιφερειακή κλίμακα το συγκεκριμένο εργαλείο πολιτικής ενεργοποιήθηκε μέσω δύο Προσκλήσεων του Προγράμματος Θεσσαλία (ΠΘΕΣΕ04 και ΠΘΕΣΕ05). Με όρους δημόσιας δαπάνης, ο τομέας προτεραιότητας κατέγραψε το **43,75 %** της αιτούμενης δημόσιας δαπάνης. Δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι στιγμής η διαδικασία αξιολόγησης.

   Σε εθνική κλίμακα το συγκεκριμένο εργαλείο ενεργοποιήθηκε μέσω μιας σειράς δράσεων του Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα οριζόντιου ενδιαφέροντος (π.χ., Δέσμη Δράσεων «Πράσινη Μετάβαση ΜμΕ», Δέσμη Δράσεων Ψηφιακός Μετασχηματισμός ΜμΕ, «Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων») για τις οποίες παρατίθενται δεδομένα στην ενότητα 3.3 παρακάτω. Εντός του 2026 ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες υποβολής για τις δράσεις «Παράγουμε στην Ελλάδα» και «Ξεκινώ Επιχειρηματικά» για τις οποίες δεν υπάρχουν προς το παρόν δεδομένα συμμετοχής επιχειρήσεων από τη Θεσσαλία.
8. **Δράσεις κατάρτισης προσωπικού**. Δεν υπήρξε ενεργοποίηση του συγκεκριμένου εργαλείου πολιτικής ούτε σε περιφερειακή ούτε σε εθνική κλίμακα.
9. **Δράσεις κινητικότητας προσωπικού και απόκτησης εργασιακής εμπειρίας**. Δεν υπήρξε ενεργοποίηση του συγκεκριμένου εργαλείου πολιτικής ούτε σε περιφερειακή ούτε σε εθνική κλίμακα.
10. **Δημόσιες επενδύσεις ή παρεμβάσεις**. Το συγκεκριμένο εργαλείο πολιτικής είναι εκτός της αρμοδιότητας παρακολούθησης του Μηχανισμού RIS3Thessaly.

3.2 Δράσεις έρευνας & καινοτομίας

Ο Πίνακας 3 παρουσιάζει τα δεδομένα υποβολών από τις δράσεις Έρευνας & Καινοτομίας που ενεργοποιήθηκαν από τα τομεακά και το περιφερειακό πρόγραμμα εντός της περιόδου 2021-2026 και είχαν εντάξει έργα προς χρηματοδότηση. Οι δύο πρώτες στήλες αναφέρουν τον αριθμό υποβολών για το σύνολο της χώρας και των τομέων προτεραιότητας και το μερίδιο της Θεσσαλίας, οι επόμενες δύο την αιτούμενη δημόσια δαπάνη, και οι δύο τελευταίες το ποσοστιαίο μερίδιο της Θεσσαλίας στις αντίστοιχες προσκλήσεις.

Από τα δεδομένα στον πίνακα, και λαμβάνοντας υπόψη τη ζήτηση της Θεσσαλίας από τη δράση «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ»[18] κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, δεν παρατηρούμε ουσιώδεις μεταβολές.

Πίνακας 3 Σύνοψη των επιδόσεων της Θεσσαλίας στη διεκδίκηση χρηματοδότησης για τον ειδικό στόχο Έρευνα και Καινοτομία.

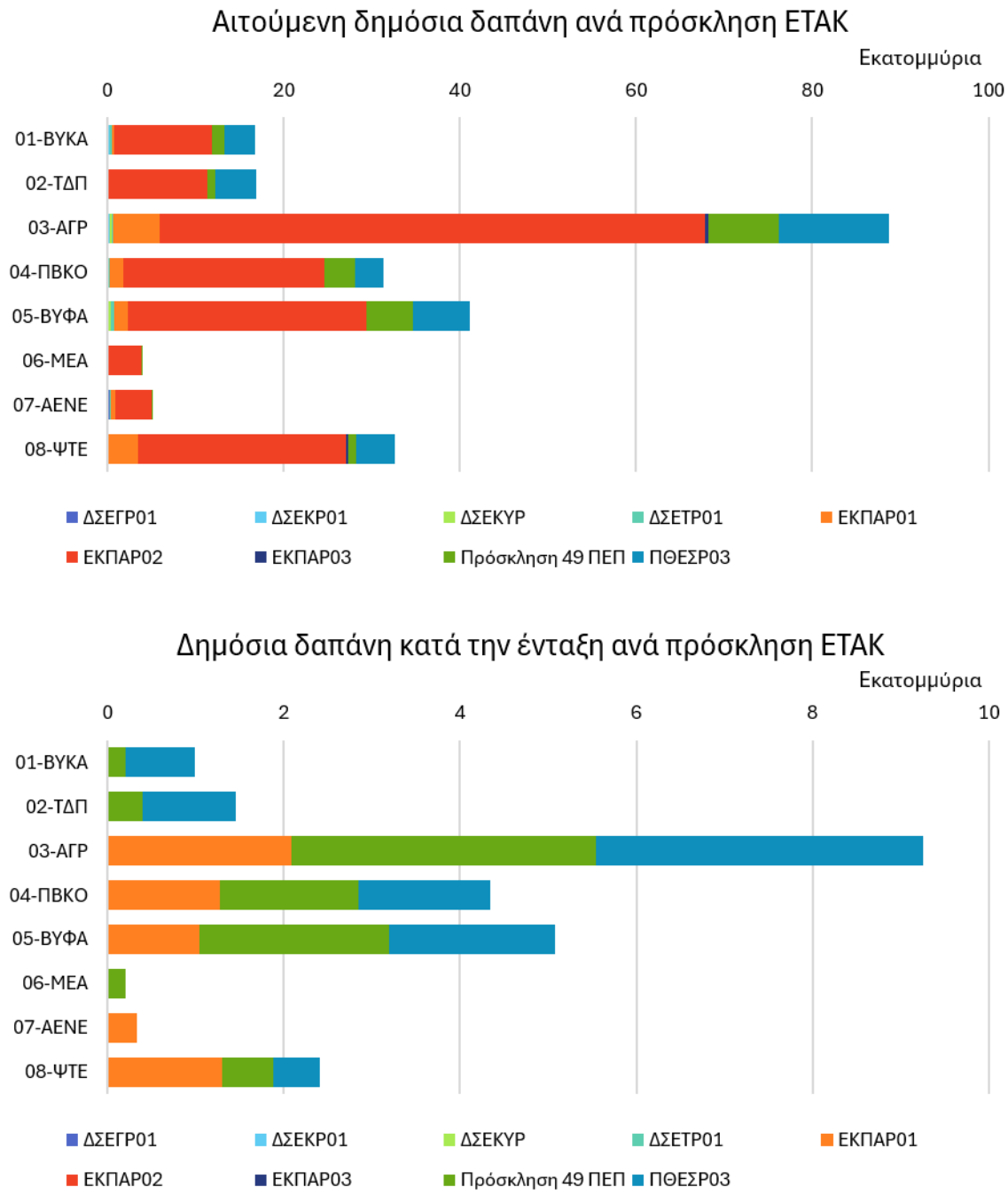
Δράση	*Αριθμός Υποβολών*		*Αιτούμενη Δημόσια Δαπάνη (εκατ. ευρώ)*		*Μερίδιο Θεσσαλίας*	
	Ελλάδα	*Θεσσαλία*	*Ελλάδα*	*Θεσσαλία*	*Πλήθος*	*Δ.Δ.*
Ερευνώ - Καινοτομώ. Παρέμβαση III. (ΕΚΠΑΡ03)	113	3	49,31	0,54	2,7%	1,1%
Ερευνώ - Καινοτομώ. Παρέμβαση II. (ΕΚΠΑΡ02)	1 938	386	2 502,36	164,42	19,9%	6,6%
Ερευνώ - Καινοτομώ. Παρέμβαση IV. Σφραγίδα Αριστείας (ΕΚΠΑΡ04)	2	0	2,36	0,00	0,0%	0,0%
Ερευνώ - Καινοτομώ. Παρέμβαση I. (ΕΚΠΑΡ01)	427	42	178,56	12,63	9,8%	7,1%
Ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών και του εξοπλισμού δημόσιων φορέων Έρευνας που εδρεύουν στη Θεσσαλία, στους τομείς προτεραιότητας της RIS3 (Πρόσκληση 49 ΠΕΠ)		109		20,81	100,0%	100,0%
Συμπράξεις Επιχειρήσεων της Περιφέρειας Θεσσαλίας με Ερευνητικούς φορείς (ΠΘΕΣΕΡ03)		191		16,65	100,0%	100,0%

Πηγή: Σύστημα Παρακολούθησης RIS3Thessaly.

Ομοίως, με βάση δεδομένα από το Σύστημα Παρακολούθησης της RIS3Thessaly και ημερομηνία αναφοράς την 30.7.2026, το Διάγραμμα 5 δείχνει τη ζήτηση (υποβολές) για χρηματοδότηση από φορείς με έδρα τη Θεσσαλία για δράσεις έρευνας & καινοτομίας και την πραγματική χρηματοδότηση (εντάξεις) ανά τομέα προτεραιότητας.

Στα δεδομένα περιλαμβάνονται τέσσερις προσκλήσεις για διακρατική συνεργασία (με Γερμανία, Κίνα, Κύπρο και Τουρκία), οι τρείς από τις τέσσερις παρεμβάσεις της Δράσης «Ερευνώ-Καινοτομώ» του Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα και η Πρόσκληση των Συνεργατικών Έργων του Προγράμματος Θεσσαλία.

[18] Το μερίδιο της Θεσσαλίας στο «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ» κατά την περίοδο 2014-2020 ήταν 6,52% στον αριθμό υποβολών και 6,39% στην αιτούμενη δημόσια δαπάνη. Βλ. Innovatia Systems. *Εισήγηση για τους Τομείς Προτεραιότητας & το Σύστημα Διακυβέρνησης της S3 Θεσσαλίας 2021-2027.* Μάρτιος 2024.

Διάγραμμα 5 Αιτούμενη (πάνω) και εγκεκριμένη (κάτω) δημόσια δαπάνη ανά τομέα προτεραιότητας και πρόσκληση για δράσεις έρευνας & καινοτομίας από τα Προγράμματα Ανταγωνιστικότητα και Θεσσαλία 2021-2027.

Από τα παραπάνω είναι σαφές ότι ο Τομέας Προτεραιότητας Τουρισμός, Πολιτισμός, Δημιουργικές Βιομηχανίες (02-ΤΠΔ) κατατάσσεται, μέχρι στιγμής στην **πέμπτη θέση** τόσο όσον αφορά τη ζήτηση για χρηματοδότηση έργων έρευνας & καινοτομίας, όσο και στα ενταγμένα έργα, καταλαμβάνοντας μερίδιο **6,1 % της συνολικής δημόσιας δαπάνης** που έχει διατεθεί μέχρι σήμερα από δράσεις ΕΤΑΚ στο ΕΣΠΑ 2021-2027. Για τα χαρακτηριστικά του κλάδου, το ποσοστό θεωρείται ικανοποιητικό.

3.2.1 Ανάλυση ανά περιοχή παρέμβασης

Με βάση δεδομένα που τηρούνται στο Σύστημα Παρακολούθησης της RIS3Thessaly, ο Πίνακας 4 δίνει την ανάλυση της ζήτησης (υποβολές) και των εντάξεων για την μοναδική μέχρι σήμερα πρόσκληση ΕΤΑΚ του Προγράμματος Θεσσαλία, ενώ αντίστοιχα ο Πίνακας 5 τα ίδια δεδομένα για την δράση «Ερευνώ-Καινοτομώ» του Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα.

Πίνακας 4 Ανάλυση υποβολών-εντάξεων ανά περιοχή παρέμβασης για την πρόσκληση ΠΘΕΣΡ03 του Προγράμματος Θεσσαλία.

Περιοχή Παρέμβασης	*ΠΘΕΣΡ03-Υποβολές*			*ΠΘΕΣΡ03-Εντάξεις*		
	Αριθμός Έργων	*Αιτούμενη ΔΔ*	*% ΔΔ τομέα*	*Αριθμός Έργων*	*Εγκεκριμένη ΔΔ*	*% ΔΔ τομέα*
Ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων βασισμένων στον τόπο και στην κοινότητα	19	4 985 508,72	75,91	4	1 065 890,00	100,00
Υποστήριξη της διττής (πράσινη και ψηφιακή) μετάβασης στον Τουρισμό και στον Πολιτισμό	6	1 582 548,56	24,09	0	0,00	0,00
Ενέργειες ανάδειξης ταυτότητας (branding) και προώθησης του τόπου, του τουριστικού και του πολιτιστικού προϊόντος	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Γενικό Άθροισμα	**25**	**6 568 057,28**	**100,00**	**4**	**1 065 890,00**	**100,00**

Πριν προχωρήσουμε στο σχολιασμό των παραπάνω ενδείξεων πρέπει να τονίσουμε ότι για την Πρόσκληση 49 του Προγράμματος Θεσσαλία («Ερευνητικές Υποδομές για τη RIS3» δεν είχε τεθεί ως υποχρέωση η αναφορά σε συγκεκριμένο τομέα προτεραιότητας και περιοχή παρέμβασης. Για το λόγο αυτό δεν συγχωνεύουμε τα δεδομένα της συγκεκριμένης πρόσκλησης στον Πίνακας 4.

Ξεκινώντας από τα δεδομένα των συνεργατικών έργων της Θεσσαλίας (βλ. Πίνακας 4) παρατηρούμε ότι υπήρξε ζήτηση σε δύο από τις τρεις περιοχές παρέμβασης που είχαν διαμορφωθεί κατά τον πρώτο γύρο της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης στις αρχές του 2024, με το 75 % αυτής να κατευθύνεται στην ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων βασισμένων στον τόπο και στην κοινότητα. Σ' αυτή την περιοχή παρέμβασης ανήκουν και τα 4 ενταγμένα έργα, που αφορούν ψηφιακές υλοποιήσεις και εφαρμογές. Αντίθετα δεν καταγράφηκε ενδιαφέρον για ενέργειες ανάδειξης ταυτότητας και προώθησης του τόπου, γεγονός που πρέπει να οδηγήσει σε διερεύνηση των αιτίων.

Η εικόνα στο Ερευνώ-Καινοτομώ (βλ. Πίνακας 5, περιλαμβάνονται όλες οι κατηγορίες παρέμβασης) είναι διαφορετική. και αυτό οφείλεται στην Παρέμβαση ΙΙ όπου ΑΕΙ και Ερευνητικά Κέντρα συμμετείχαν σε 17 από τις 31 υποβληθείσες προτάσεις με αιτούμενη δημόσια δαπάνη ύψους 7,07 εκατ. ευρώ, χωρίς κατ' ανάγκη να καλύπτουν αιτήματα καινοτομίας θεσσαλικών φορέων.

Πίνακας 5 Ανάλυση υποβολών-εντάξεων ανά περιοχή παρέμβασης για την πρόσκληση Ερευνώ-Καινοτομώ του Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα.

Περιοχή Παρέμβασης	*Ερευνώ-Καινοτομώ Υποβολές*			*Ερευνώ-Καινοτομώ Εντάξεις*		
	Αριθμός Έργων	*Αιτούμενη ΔΔ*	*% ΔΔ τομέα*	*Αριθμός Έργων*	*Εγκεκριμένη ΔΔ*	*% ΔΔ τομέα*
02.01 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ: Έρευνα και ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων, υπηρεσιών, εργαλείων, εφαρμογών, αλυσίδων αξίας για την ανάδειξη, προστασία και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς ή/και για την ενίσχυση και προβολή του ελληνικού πολιτισμού με ενδεχόμενες συνέργειες με τους υποτομείς του Τουρισμού ή/και των Δημιουργικών Βιομηχανιών.	14	4 427 963,75	39,78	0	0,00	
02.02 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: Έρευνα και ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων, υπηρεσιών, εργαλείων, εφαρμογών, αλυσίδων αξίας για την ενίσχυση και προβολή του Ελληνικού Τουρισμού με ενδεχόμενες συνέργειες με τους υποτομείς του Πολιτισμού ή/και των Δημιουργικών Βιομηχανιών.	10	4 901 514,72	44,03	0	0,00	
02.03 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ: Έρευνα και ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων, υπηρεσιών, εργαλείων, εφαρμογών, αλυσίδων αξίας για την ενίσχυση και προώθηση των εγχώριων Δημιουργικών Βιομηχανιών με ενδεχόμενες συνέργειες με τους υποτομείς του Πολιτισμού ή /και του Τουρισμού.	7	1 802 459,97	16,19	0	0,00	
Γενικό Άθροισμα	**31**	**11 131 938,44**	**100,00**	**0**	**0,00**	

Συγκεκριμένα, όσον αφορά το Ερευνώ-Καινοτομώ, από τη Θεσσαλία εκδηλώθηκε ενδιαφέρον και στις τρεις περιοχές παρέμβασης μόνο για τα συνεργατικά έργα (κατ. ΙΙ). Το ενδιαφέρον εστιάστηκε με όρους δημόσιας δαπάνης στον τουρισμό (02.02) και δευτερευόντως στον πολιτισμό (02.01), καλύπτοντας πάνω από το 85% της αιτούμενης δημόσιας δαπάνης.

3.3 Δράσεις υποστήριξης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων

Ο Πίνακας 6 δίνει το ποσό της δημόσιας δαπάνης που κατευθύνθηκε στους ΚΑΔ που αντιστοιχούν στις αλυσίδες αξίας του Τομέα Προτεραιότητας (βλ. Πίνακας 1 στη σελ. 13) από πέντε προσκλήσεις των προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητα και Ψηφιακός Μετασχήματισμός[19] που έχουν χαρακτηριστεί από την ΜΟΝ-ΕΣΕΕ ως συμβατές με την Έξυπνη Εξειδίκευση.

Μέχρι στιγμής δεν υπάρχουν ενταγμένα έργα από το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027.

Από τα δεδομένα του πίνακα προκύπτει ότι:

- Το μερίδιο της συνολικής δημόσιας δαπάνης που κατευθύνθηκε στον Τομέα Προτεραιότητας μέσω των παραπάνω προσκλήσεων είναι **υψηλό** εφόσον συγκριθεί με το οικονομικό αποτύπωμά του στην περιφερειακή οικονομία (**41,70** % επί του συνόλου της δημόσιας δαπάνης που κατευθύνθηκε προς τη Θεσσαλία, έναντι 6,48 % του κύκλου εργασιών και το 21,7 % της απασχόλησης στη Θεσσαλία).
- Το υψηλό ποσό της δημόσιας δαπάνης που κατευθύνθηκε στον τομέα προτεραιότητας οφείλεται σε ειδική πρόσκληση του Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα που αφορούσε την ίδρυση νέων τουριστικών ΜΜΕ. Αφαιρούμενης της συνδρομής της συγκεκριμένης πρόσκλησης, προς τον τομέα προτεραιότητας κατευθύνθηκε ποσοστό 17,5 % της συνολικής δημόσιας δαπάνης, το οποίο εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται ως υψηλό σε σχέση με το οικονομικό αποτύπωμα του τομέα προτεραιότητας.
- Τα καταλύματα και δευτερευόντως η εστίαση απορρόφησαν πάνω από το 83% της δημόσιας δαπάνης που κατευθύνθηκε στον τομέα προτεραιότητας.
- Ο ΚΑΔ 552 (Καταλύματα διακοπών και άλλα καταλύματα σύντομης διαμονής) απορρόφησε το 63,69 % της δημόσιας δαπάνης προς τον τομέα προτεραιότητας.
- το μερίδιο του τομέα προτεραιότητας είναι υψηλότερο του αναμενόμενου στις δράσεις πράσινου μετασχηματισμού & πράσινων παραγωγικών επενδύσεων, κυμαινόμενο μεταξύ 26 % και 30 % της αντίστοιχης δημόσιας δαπάνης προς τη Θεσσαλία.

[19] ΑΝΤ04ΠΜ =Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ. ΑΝΤ05ΠΠΕ = Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ. ΑΝΤ06ΙΝΤ=Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Τουριστικών Επιχειρήσεων. ΑΝΤ07ΙΝΜ = Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων. ΠΨΜ = Προηγμένος Ψηφιακός Μετασχηματισμός. ΨΜΑ=Ψηφιακός Μετασχηματισμός Αιχμής.

Πίνακας 6 Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων για τις αλυσίδες αξίας του τομέα προτεραιότητας (σε εκατ. ευρώ).

Αλυσίδα Αξίας	*ΚΑΔ*	*ΑΝΤ04 ΠΜ*	*ΑΝΤ05Π ΠΕ*	*ΑΝΤ06Ι ΝΤ*	*ΑΝΤ07Ι ΝΜ*	*ΠΨΜ*	*ΨΜΑ*	*Σύνολο*
Εστίαση	561	0,38	5,22	0,00	0,00	0,00	0,00	5,60
	562	0,00	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,07
	563	0,00	2,63	0,00	0,00	0,00	0,00	2,63
Καταλύματα	551	0,83	1,24	0,00	0,00	0,00	0,00	2,07
	552	2,73	0,81	30,10	0,00	0,00	0,00	33,64
Μεταφορές επιβατών	493	0,26	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,42
	501	0,21	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,26
	522	0,00	0,40	0,00	0,01	0,00	0,00	0,42
Πολιτιστικό περιεχόμενο	591	0,00	0,04	0,00	0,08	0,00	0,00	0,12
	742	0,00	0,00	0,00	0,15	0,00	0,00	0,15
Υπηρεσίες προορισμού	771	0,94	0,68	1,11	0,00	0,00	0,00	2,73
	791	0,04	0,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,24
	801	0,00	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,05
	900	0,00	0,03	0,00	0,49	0,00	0,00	0,52
	931	0,00	0,71	0,00	1,67	0,00	0,00	2,38
Υποστηρικτικές υπηρεσίες	731	0,08	0,07	0,00	0,07	0,00	0,00	0,22
	855	0,33	0,37	0,00	0,60	0,00	0,00	1,30
Σύνολο Τομέα Προτεραιότητας		**5,80**	**12,73**	**31,21**	**3,07**	**0,00**	**0,00**	**52,82**
Σύνολο Θεσσαλίας		**22,20**	**42,87**	**32,24**	**26,74**	**1,45**	**1,19**	**126,70**

Πηγή: Σύστημα Παρακολούθησης RIS3Thessaly.

4 Προτάσεις πολιτικής

4.1 Σύνοψη αναγκών

Ο Πίνακας 7 συνοψίζει τις ανάγκες ανά κατηγορία συμμετόχων όπως προέκυψαν από τον πρώτο γύρο της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης.

Πίνακας 7 Σύνοψη Αναγκών ανά Κατηγορία Συμμετόχων

Εργαλείο πολιτικής	**Επιχειρηματική Κοινότητα** (Νέες Επιχειρήσεις, Μικρομεσαίες, Μεγάλες, Κοινωνικές)	**Ερευνητική Κοινότητα** (Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα)	**Ενδιάμεσοι φορείς και λοιποί συμμέτοχοι** (Αναπτυξιακές, Δημόσια Διοίκηση, Αυτοδιοίκηση, Κοινωνία των Πολιτών)
Υποδομές & Εξοπλισμός για Έρευνα	Μη εφαρμόσιμο	Υπολογιστικό Hub Δεδομένων για εφαρμογές ανάλυσης δεδομένων μεγάλου όγκου και τεχνητής νοημοσύνης στον Τουρισμό. Αποθετήριο ψηφιακών πολιτιστικών τεκμηρίων με ανοικτή πρόσβαση.	Μη εφαρμόσιμο
Δραστηριότητες Έρευνας & Καινοτομίας	Συνεργατικά έργα έρευνας και καινοτομίας με τη συμμετοχή μίας επιχείρησης και ενός ακόμα φορέα της τετραπλής έλικας για θέματα: • αποτύπωσης των τοπικών πόρων και ανάπτυξης καλύτερα προσβάσιμων τουριστικών υπηρεσιών και υπηρεσιών με ενδιαφέρον για τους κατοίκους και τους επισκέπτες (βλ. ενότητα 4.2.1) • πράσινης μετάβασης των τουριστικών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης και της μείωσης του αποτυπώματος CO_2, και υιοθέτησης πρακτικών κυκλικής οικονομίας στον τουρισμό (βλ. ενότητα 4.2.2) • ανάπτυξης ψηφιακών εργαλείων και ψηφιακών υπηρεσιών για τις τουριστικές επιχειρήσεις και την αλυσίδα αξίας του τουρισμού (βλ. ενότητα 4.2.2) • συστηματικής ανάδειξης ταυτότητας (branding) και προώθησης του τόπου, του τουριστικού και του πολιτιστικού προϊόντος (βλ. ενότητα 4.2.3)		

Εργαλείο πολιτικής	Επιχειρηματική Κοινότητα (Νέες Επιχειρήσεις, Μικρομεσαίες, Μεγάλες, Κοινωνικές)	Ερευνητική Κοινότητα (Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα)	Ενδιάμεσοι φορείς και λοιποί συμμέτοχοι (Αναπτυξιακές, Δημόσια Διοίκηση, Αυτοδιοίκηση, Κοινωνία των Πολιτών)
Ανάπτυξη Προϊόντων και πρόσβαση σε αγορές	• Κίνητρα για την ανάπτυξη νέων προϊόντων ή υπηρεσιών στον τουρισμό. • Κίνητρα για την ανάπτυξη νέων προϊόντων ή υπηρεσιών από τις δημιουργικές βιομηχανίες.	• Επιδεικτικά ή πιλοτικά έργα (proof of concept) για διερεύνηση της εφαρμοσιμότητας ώριμων ερευνητικών αποτελεσμάτων που σχετίζονται με όλες τις περιφερειακές προτεραιότητες.	Μη εφαρμόσιμο
Υποστηρικτικά μέτρα για την καινοτομία	Ενίσχυση συνεργατικών σχημάτων με συμμετοχή της τετραπλής έλικας για θέματα: • Κατάρτισης ή επικαιροποίησης περιφερειακών ή τοπικών στρατηγικών για τον τουρισμό • Συνεργατικής διακυβέρνησης τουριστικών προορισμών • Ανάπτυξης χωρικά εξειδικευμένων τουριστικών προϊόντων • Συμβουλευτικής καθοδήγησης (mentoring) ή επιχειρηματικής επιτάχυνσης ή υποστήριξης της προσαρμογής των επιχειρήσεων στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον		
Ανάπτυξη Δεξιοτήτων και Ανθρώπινων Πόρων	• Ανάπτυξη εξειδικευμένων προγραμμάτων σπουδών για επαγγέλματα υψηλής ζήτησης σε ιδιωτικές δομές επαγγελματικής κατάρτισης • Ενίσχυση της ενδοεπιχειρησιακής εκπαίδευσης και κατάρτισης	• Ανάπτυξη εξειδικευμένων προγραμμάτων σπουδών για επαγγέλματα υψηλής ζήτησης στο ΚΕΔΙΒΙΜ/ΠΘ • Υποστήριξη της πρακτικής άσκησης φοιτητών σε επιχειρήσεις του κλάδου.	• Υποστήριξη μηχανισμού παρακολούθησης προσφοράς και ζήτησης επαγγελμάτων ή δεξιοτήτων (παρατηρητήριο απασχόλησης) • Ανάπτυξη εξειδικευμένων προγραμμάτων σπουδών για επαγγέλματα υψηλής ζήτησης σε δημόσιες δομές επαγγελματικής κατάρτισης • Υποστήριξη της πρακτικής άσκησης σπουδαστών ΙΕΚ/ΕΠΑΛ σε επιχειρήσεις του κλάδου
Μόχλευση Επενδύσεων	• Κίνητρα/επιχορηγήσεις για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων σε τομείς προτεραιότητας (βλ. ενότητα 4.3.2)	Μη εφαρμόσιμο	• Ευθυγράμμιση κινήτρων των περιφερειακών, ή των τοπικών, ή των χωρικών στρατηγικών με

Εργαλείο πολιτικής	Επιχειρηματική Κοινότητα (Νέες Επιχειρήσεις, Μικρομεσαίες, Μεγάλες, Κοινωνικές)	Ερευνητική Κοινότητα (Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα)	Ενδιάμεσοι φορείς και λοιποί συμμέτοχοι (Αναπτυξιακές, Δημόσια Διοίκηση, Αυτοδιοίκηση, Κοινωνία των Πολιτών)
	• Κίνητρα/επιχορηγήσεις για την αναβάθμιση της προσφοράς τουριστικών υπηρεσιών σε όλη τη Θεσσαλία. • Κίνητρα/επιχορηγήσεις για την ψηφιακή μετάβαση πολύ μικρών κα μικρών επιχειρήσεων του τουρισμού (βλ. ενότητα 4.3.6). • Κίνητρα/επιχορηγήσεις για την πράσινη μετάβαση πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων του τουρισμού (βλ. ενότητα 4.3.5)		προτεραιοποίηση των επενδύσεων της πρώτης στήλης. • Αποτελεσματική προβολή των ευκαιριών χρηματοδότησης στον τομέα του τουρισμού και των δημιουργικών βιομηχανιών. • Δημιουργία πλατφόρμας διανομής κινηματογραφικών δημιουργιών βασισμένη σε σχετική υποδομή και κρίσιμη μάζα καλλιτεχνών που υπάρχουν στον Βόλο, με πιθανή μετεξέλιξή του σε Φεστιβάλ. • Αξιοποίηση της σύγχρονης μουσικής παραγωγής του Βόλου
Υποστήριξη εξωστρέφειας ή διεθνούς συνεργασίας	Κίνητρα/επιχορηγήσεις για: • **Δημιουργία ταυτότητας και παραγωγή υλικού επικοινωνίας** (χαρτοφυλακίο προϊόντων – υπηρεσιών, ταυτότητα και ενέργειες ανάδειξης (branding), συγγραφή κειμένων, παραγωγή φωτογραφιών, παραγωγή βίντεο VR, AR, ανάπτυξη και διαχείριση διαδικτυακής παρουσίας, έντυπα, αναμνηστικά). • **Υποστήριξη δράσεων προώθησης** (συμμετοχή σε εκθέσεις, συναντήσεις B2B, διοργάνωση ταξιδιών εξοικείωσης με πράκτορες, δημοσιογράφους, bloggers, influencers, διοργάνωση παρουσιάσεων & εκθέσεων).	• Διεκδίκηση ανταγωνιστικών έργων χρηματοδοτούμενης έρευνας ή/και ανάπτυξης ικανοτήτων από εθνικές και ευρωπαϊκές πηγές και διάχυση των αποτελεσμάτων τους στο περιφερειακό σύστημα καινοτομίας	

Εργαλείο πολιτικής	Επιχειρηματική Κοινότητα (Νέες Επιχειρήσεις, Μικρομεσαίες, Μεγάλες, Κοινωνικές)	Ερευνητική Κοινότητα (Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα)	Ενδιάμεσοι φορείς και λοιποί συμμέτοχοι (Αναπτυξιακές, Δημόσια Διοίκηση, Αυτοδιοίκηση, Κοινωνία των Πολιτών)
	• **Προβολή και διαφήμιση** (σε μέσα ενημέρωσης, στο εξωτερικό, διαδικτυακή διαφήμιση, διαφημιστικές ενέργειες με influencers).		

4.2 Περιφερειακές Απολήξεις ΕΤΑΚ για το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027

Οι περιφερειακές απολήξεις για τον τομέα προτεραιότητας Τουρισμός-Πολιτισμός-Δημιουργικές Βιομηχανίες στη Θεσσαλία που προέκυψαν από τον πρώτο γύρο της ΔΕΑ την άνοιξη του 2024 περιγράφονται στις ενότητες που ακολουθούν. **Η πρόταση του Μηχανισμού είναι ότι, με δεδομένο το υπόλοιπο της δημόσιας δαπάνης για δράσεις ΕΤΑΚ από το Πρόγραμμα Θεσσαλία, τις επιδόσεις στη ζήτηση όπως αναλύθηκε στην ενότητα 3.2, και παρά τις αλλαγές στην ευρωπαϊκή στρατηγική έρευνας και καινοτομίας που αναλύθηκε στην ενότητα 2, δεν κρίνεται απαραίτητο να αναθεωρηθούν οι περιφερειακές απολήξεις.**

4.2.1 Ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων βασισμένων στον τόπο και στην κοινότητα

Στο πλαίσιο της περιφερειακής απόληξης «Ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων βασισμένων στον τόπο και στην κοινότητα» καλύπτονται δράσεις έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας στο πεδίο της αξιοποίησης τοπικών φυσικών ή άυλων πόρων προς την κατεύθυνση της διαμόρφωσης νέων εμπειριών για τις κύριες (π.χ., 'sea and sun') ή τις εξειδικευμένες (ιατρικός, συνεδριακός, αθλητικός, θρησκευτικός, γαστρονομικός, πολιτιστικός, οικογενειακός τουρισμός, τουρισμός τρίτης ηλικίας) αγορές. Περιλαμβάνονται επίσης δράσεις υποστήριξης της συνεργατικής διακυβέρνησης τουριστικών προορισμών, αποτύπωσης φυσικών και άυλων πόρων σε επίπεδο λειτουργικών χωρικών ενοτήτων και υποστήριξης της προσαρμογής χωρικών πολιτικών (όπως CLLD, ΟΧΕ, ΣΒΑΑ) στην υποστήριξη του τουριστικού προϊόντος.

Οι δραστηριότητες ΕΤΑΚ προς αυτή την κατεύθυνση βασίζονται στις παρακάτω προτεραιότητες της ΕΣΕΕ 2021-2027:

- 02.01.10 Έρευνα και ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών για τη διασύνδεση του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς με τον τομέα της υγείας, της ευεξίας και της θεραπείας.
- 02.02.01 Ανάπτυξη εφαρμογών παροχής τουριστικών υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας και δικτύωσης που αξιοποιούν τεχνικές ανάλυσης δεδομένων (data analytics) με σκοπό την εξατομικευμένη παροχή πληροφοριών, συστάσεων και περιεχομένου προς τους ταξιδιώτες (π.χ. συστήματα διαχείρισης τουριστικών προορισμών/προϊόντων, δικτύωσης 5G κ.ά.) ή/και την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος ή/και την διεύρυνση της τουριστικής περιόδου.
- 02.02.03 Ανάπτυξη και αξιοποίηση καινοτόμων εργαλείων, προϊόντων, υπηρεσιών και διαδικασιών, για την προώθηση και υποστήριξη ειδικών μορφών τουρισμού (π.χ. κρουαζιέρα, yachting, πολιτιστικός, θρησκευτικός, καταδυτικός και θαλάσσιος τουρισμός, τουρισμός υπαίθρου, επιστημονικός/εκπαιδευτικός τουρισμός, αστικός τουρισμός, οικοτουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός, οινοτουρισμός, ιατρικός, αθλητικός, βιωματικός, εναλλακτικός τουρισμός).
- 02.02.05 Ανάπτυξη καινοτόμων εργαλείων, εφαρμογών για την προώθηση και αναβάθμιση των πόρων και προϊόντων περιοχών πολιτιστικού, τουριστικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος. Συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, παραδοσιακά προϊόντα, προϊόντα που αναδεικνύουν την ιδιαίτερη πολιτιστική και παραγωγική

ταυτότητα, την βιοποικιλότητα περιοχών και συμβάλλουν στην διασύνδεση τοπικών οικονομικών λειτουργιών με το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, νέα προϊόντα κυκλικής οικονομίας, αειφόρα παραγωγικά πρότυπα, προϊόντα που λαμβάνουν έμπνευση από την παράδοση (υλικά, τεχνικές, μοτίβα, σύμβολα, κοινωνικές αξίες)

- 02.02.06 (α) Ανάπτυξη καινοτόμων εφαρμογών για ψηφιακούς οδηγούς, ειδικότερα για την ξενάγηση σε φυσικό ή/και εικονικό πολιτιστικό περιβάλλον (π.χ. μουσεία, εικονικά μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, φεστιβάλ, εκθέσεις, συλλογές, πολιτιστικά γεγονότα και διαδρομές, καθώς και σε άλλους πόλους και εκδηλώσεις πολιτιστικής δραστηριότητας, χώρους υψηλής επισκεψιμότητας και συγκέντρωσης /μετακίνησης πληθυσμού, κλπ.) ή/ και (β) Ανάπτυξη καινοτόμων εφαρμογών για την ανάδειξη περιοχών τουριστικού & περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και την περιήγηση σε αυτές (π.χ. περιοχές φυσικού κάλλους, παραδοσιακοί οικισμοί, γεωμνημεία, γεωπάρκα, ναυάγια, υποθαλάσσια αξιοθέατα, ενυδρεία κλπ.) ή/και (γ) Ανάπτυξη προηγμένων ψηφιακών εφαρμογών διαδραστικής / απομακρυσμένης ξενάγησης, μέσω εικονικής πραγματικότητας ή άλλων τεχνολογιών για ιδιαίτερες κατηγορίες σημείων ενδιαφέροντος (υποβρύχια μουσεία, σπήλαια, ορυχεία, βιομηχανικές εγκαταστάσεις και γενικότερα δυσπρόσιτων αξιοθεάτων) ή/και (δ) Ανάπτυξη εργαλείων, τεχνολογιών, εφαρμογών, και καινοτόμων προϊόντων για την υλοποίηση και προώθηση του ψηφιακού τουρισμού, την ανάπτυξη της αξιακής αλυσίδας και την οικονομοτεχνική ανάλυση του οικοσυστήματος του ψηφιακού τουρισμού, την υποστήριξη του ψηφιακού τουρίστα, και την ταυτόχρονη αξιοποίηση του παραδοσιακού πολιτισμικού αποθέματος στο πλαίσιο του ψηφιακού τουρισμού.
- 02.02.07 Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών διαδραστικής μάθησης και συνοδευτικού εκπαιδευτικού υλικού κατάλληλων: (α) για υποστήριξη δραστηριοτήτων εκπαιδευτικού τουρισμού (π.χ. προβολή συγκεκριμένων περιόδων, λογοτεχνικού / ιστορικού περιεχομένου, συμβάντων και χώρων της ελληνικής ιστορίας, του πολιτισμού και των επιστημών, με διεθνές ενδιαφέρον) ή/και (β) για εκπαίδευση (re-skilling και up-skilling) σε νέες πρακτικές και τεχνολογίες στον υποτομέα του Τουρισμού ή/και στον υποτομέα του Πολιτισμού με έμφαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και στην δημιουργία νέων δεξιοτήτων (π.χ. εφαρμογές εκπαίδευσης τουριστικού προσωπικού αξιοποιώντας μεθόδους infotainment και edutainment, εφαρμογές εκπαίδευσης τεχνικών, webinars για εκπαίδευση προσωπικού προώθησης όπως tour operators και travel agents, εφαρμογές για digital special effects και post production, εργαλεία αναζήτησης κατάλληλων τοποθεσιών για γυρίσματα σκηνών κ.ά.)
- 02.02.10 Ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών για τον παράκτιο και θαλάσσιο/καταδυτικό τουρισμό ή/και την καταγραφή παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών καταδυτικού ενδιαφέροντος και γενικά για την ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας.
- 02.02.11 Ανάπτυξη τεχνολογιών και εφαρμογών για την υπό κλίμακα παραγωγή ψηφιακού αποθετηρίου που θα δράσει καταλυτικά στην προώθηση του Ψηφιακού Τουρισμού, συμπεριλαμβανομένων του πληθοπορισμού (crowdsourcing), των τεχνολογιών ηλεκτρονικής προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας και των ευφυών συμβολαίων (smart contracts).

- 02.02.12 Ανάπτυξη εφαρμογών για τη βελτίωση, πρόβλεψη και διαχείριση του ενεργειακού και περιβαλλοντικού αποτυπώματος και θεμάτων βιοασφάλειας των τουριστικών υποδομών. Συμπεριλαμβάνονται εφαρμογές που αξιοποιούν τεχνολογίες για Ευφυείς Χώρους (Smart Spaces ή Buildings), Διαδίκτυο των Πραγμάτων (Internet of Things) κ.ά
- 02.03.06 Ανάπτυξη ψηφιακών πλατφορμών και σειράς εργαλείων ΤΠΕ για την υποστήριξη του σχεδιασμού: - χωρικών περιβαλλόντων και χωρικών διαδραστικών εφαρμογών (π.χ. για τους τομείς της αρχιτεκτονικής, διακόσμησης, σκηνογραφίας, σκηνοθεσίας, σχεδιασμού φωτισμού, γλυπτικής, κλπ.), - διαδραστικών εφαρμογών ""αφήγησης"" και ""εμπειριών"", - εφαρμογών στους τομείς της έξυπνης εξομοίωσης χώρου με προσομοίωση συμπεριφορών ατόμων και έξυπνων διαλογικών συστημάτων για την εκπαίδευση προσωπικού, - συστημάτων εκτέλεσης ασκήσεων ετοιμότητας για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών και περιστάσεων, κλπ., με ενσωμάτωση προηγμένων τεχνολογιών (π.χ. σχεδιασμός σε περιβάλλον εμβύθισης μικτής πραγματικότητας, διεπαφές χρήστη σε υβριδικά περιβάλλοντα, γενεσιουργός σχεδιασμός, προσομοίωση, οπτικός προγραμματισμός, τεχνητή νοημοσύνη, διαλογικά συστήματα φυσικής γλώσσας, συστήματα συστάσεων, συστήματα συνεργατικής εμπειρίας επαυξημένης και μικτής πραγματικότητας, κλπ.).
- 02.03.08 Ανάπτυξη ψηφιακών παιγνίων και τεχνικών παιγνιοποίησης (gamification) για ΗΥ, κινητές συσκευές και παιχνιδομηχανές, αξιοποιώντας πολιτιστικό, τουριστικό ή άλλο περιεχόμενο (π.χ. τέχνες, ιστορία, επιστήμες, γαστρονομία ή άλλα), για σκοπούς ψυχαγωγίας, εκπαίδευσης, ανάπτυξης της σχεδιαστικής σκέψης (design thinking), υγείας, ευεξίας, φυσικής κατάστασης κλπ.
- 02.03.09 Αξιοποίηση και ανάπτυξη τεχνολογιών συλλογής, ανάλυσης και οπτικοποίησης μεγάλων δεδομένων (big data) με αξιοποίηση τεχνικών οπτικής επικοινωνίας για τη βελτίωση της μετάδοσης και κατανόησης της πληροφορίας ή/και την ανάλυση της αγοράς, στους τομείς του σχεδιασμού, της επικοινωνίας, της δημοσιογραφίας, των εκδόσεων, κλπ
- 02.03.12 Ανάπτυξη και αξιοποίηση του καινοτόμου σχεδιασμού (Design) και των εργαλείων και διαδικασιών της «Σχεδιαστικής Σκέψης» (Design Thinking), μέσω και της δημιουργίας αλυσίδων αξίας, για την ανάπτυξη προϊόντων, εφαρμογών, συστημάτων και υπηρεσιών που αποβλέπουν στην υποστήριξη και ενίσχυση του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα παραγωγής, συμπεριλαμβανομένης της βιομηχανικής και βιοτεχνικής παραγωγής και της χειροτεχνίας (Arts and Crafts) (π.χ. ενσωμάτωση τεχνολογιών αιχμής, καινοτομίας σχεδιασμού, καινοτομίας παραγωγικής διαδικασίας, διασφάλιση και πιστοποίηση ταυτότητας, τεχνολογίες αξιοποίησης ανακυκλώσιμων υλικών, γενικότερα κυκλικής οικονομίας κλπ.).
- 04.06.01 Ανάπτυξη μονίμων παρατηρητηρίων μεγάλων περιβαλλοντικών /κοινωνικο-οικονομικών δεδομένων (κλιματικές παράμετροι, βιοποικιλότητα, ιστορικά, πολιτιστικά κ.α.) με στόχο την επίτευξη μακροχρόνιων και υψηλής συχνότητας μετρήσεων, σε διάφορα περιβάλλοντα.
- (νέο στο 02.02) Ανάπτυξη νέων τεχνολογιών-τεχνικών-μεθόδων καταγραφής ή/και αποτύπωσης των φυσικών και των άυλων πόρων στο χώρο για την υποστήριξη της ανάπτυξης χωρικών στρατηγικών για τον τουρισμό και τον πολιτισμό.

4.2.2 Υποστήριξη της διττής (πράσινη και ψηφιακή) μετάβασης στον Τουρισμό και στον Πολιτισμό

Στο πλαίσιο της περιφερειακής απόληξης «Υποστήριξη της διττής (πράσινη και ψηφιακή) μετάβασης στον Τουρισμό και στον Πολιτισμό» καλύπτονται δραστηριότητες έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας στα πεδία της βιώσιμης κινητικότητας στον τουρισμό, της πράσινης μετάβασης τουριστικών επιχειρήσεων, την υιοθέτηση των αρχών της κυκλικής οικονομίας και της φιλικότητας προς το περιβάλλον στον τουρισμό, της προώθησης της χρήσης μεθόδων περιβαλλοντικού αποτυπώματος στο τουριστικό οικοσύστημα, της στήριξης της ψηφιοποίησης των τουριστικών ΜμΕ και/και των προορισμών και της ανάπτυξης συστημάτων καταγραφής των χαρακτηριστικών των επισκεπτών και της εμπειρίας τους από την επίσκεψη.

Οι δραστηριότητες ΕΤΑΚ προς αυτή την κατεύθυνση βασίζονται στις παρακάτω προτεραιότητες της ΕΣΕΕ 2021-2027:

- 02.01.11 Ανάπτυξη καινοτόμων μεθόδων, προϊόντων, υπηρεσιών και πρωτότυπων διατάξεων για την εκτίμηση, αντιμετώπιση φυσικών, τεχνολογικών κινδύνων και κινδύνων από ανθρώπινες δραστηριότητες που απειλούν την πολιτιστική κληρονομιά και για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς εν γένει (από φθορά, καταστροφή, αλλοίωση, κλοπή, παράνομη εξαγωγή, ταυτοποίηση κ.ά.)
- 02.02.02 Ανάπτυξη τεχνολογιών, εφαρμογών και υπηρεσιών για την υποστήριξη της δημιουργίας έξυπνων και βιώσιμων υποδομών (π.χ. μαρίνες/τουριστικοί λιμένες, αεροδρόμια, εμπορικά κέντρα, χώροι αναψυχής και γενικά σημεία ενδιαφέροντος ή χρηστικά σημεία των πόλεων) με στόχο την προηγμένη και αποδοτική παροχή πολιτιστικών και τουριστικών υπηρεσιών.
- 02.02.08 Ανάπτυξη ψηφιακών πλατφορμών και εφαρμογών για παροχή προηγμένων υπηρεσιών ασφαλείας και προστασίας σε τουρίστες ή/και για τη πρόβλεψη, ανίχνευση και διαχείριση κινδύνων σε χώρους και εγκαταστάσεις τουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος (π.χ. αντιμετώπιση τρομοκρατίας, φυσικές καταστροφές, εξ αποστάσεως παρακολούθηση της υγείας των επισκεπτών, μεταδοτικές ασθένειες, ακραία καιρικά φαινόμενα, επιπτώσεις κλιματικής αλλαγής κλπ.).
- 02.02.09 Έρευνα και ανάπτυξη μεθόδων, εργαλείων, εφαρμογών, ψηφιακών πλατφορμών με στόχο την ανάκαμψη από τις δυσμενείς επιπτώσεις πανδημιών στην οικονομία του Τουρισμού και την προστασία της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας του κλάδου από αυτές, π.χ. ολοκληρωμένα προϊόντα για τηλε-εμπειρία, συνδυαστικές τεχνολογίες για ανάπτυξη ψηφιακών εμπειριών in-situ και εξ αποστάσεως κλπ
- 02.02.12 Ανάπτυξη εφαρμογών για τη βελτίωση, πρόβλεψη και διαχείριση του ενεργειακού και περιβαλλοντικού αποτυπώματος και θεμάτων βιοασφάλειας των τουριστικών υποδομών. Συμπεριλαμβάνονται εφαρμογές που αξιοποιούν τεχνολογίες για Ευφυείς Χώρους (Smart Spaces ή Buildings), Διαδίκτυο των Πραγμάτων (Internet of Things) κ.ά.

- 02.03.01 Ανάπτυξη μεθόδων και εφαρμογών για την παροχή νέων προηγμένων υπηρεσιών ή για την βελτιστοποίηση υπαρχουσών υπηρεσιών (σε επίπεδο αποδοτικότητας, μείωσης κόστους, αναβάθμισης ανθρώπινου δυναμικού, εμπειρίας χρήστη, εξατομίκευσης, πρόβλεψης εσόδων από οπτικοακουστικές παραγωγές, διαχείρισης κόστους παραγωγών, εκτίμησης ρίσκου, καινοτόμου παραγωγής περιεχομένου διαφόρων μορφών και προερχόμενο από διάφορες πηγές, επεξεργασίας περιεχομένου με enegry efficient τρόπο κλπ.) με αξιοποίηση τεχνικών διαχείρισης, ανάλυσης ή/και οπτικοποίησης δεδομένων ή/και δικτύωσης 5G, τεχνητής νοημοσύνης κλπ.
- 02.03.12 Ανάπτυξη και αξιοποίηση του καινοτόμου σχεδιασμού (Design) και των εργαλείων και διαδικασιών της «Σχεδιαστικής Σκέψης» (Design Thinking), μέσω και της δημιουργίας αλυσίδων αξίας, για την ανάπτυξη προϊόντων, εφαρμογών, συστημάτων και υπηρεσιών που αποβλέπουν στην υποστήριξη και ενίσχυση του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα παραγωγής, συμπεριλαμβανομένης της βιομηχανικής και βιοτεχνικής παραγωγής και της χειροτεχνίας (Arts and Crafts) (π.χ. ενσωμάτωση τεχνολογιών αιχμής, καινοτομίας σχεδιασμού, καινοτομίας παραγωγικής διαδικασίας, διασφάλιση και πιστοποίηση ταυτότητας, τεχνολογίες αξιοποίησης ανακυκλώσιμων υλικών, γενικότερα κυκλικής οικονομίας κλπ.).
- (νέο στο 02.02) Ανάπτυξη μεθόδων και εφαρμογών για τον περιορισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος στο τουριστικό οικοσύστημα.

4.2.3 Ενέργειες ανάδειξης ταυτότητας (branding) και προώθησης του τόπου, του τουριστικού και του πολιτιστικού προϊόντος

Στο πλαίσιο της περιφερειακής απόληξης «ανάδειξης ταυτότητας (branding) και προώθησης του τόπου, του τουριστικού και του πολιτιστικού προϊόντος» καλύπτονται δραστηριότητες έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας στα πεδία της ανάπτυξης εργαλείων, εφαρμογών για την διαφήμιση, το marketing ή/και την υποστήριξη της λήψης αποφάσεων για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας στους υποτομείς του Τουρισμού ή/και του Πολιτισμού και της διερεύνησης της φυσικής και διανοητικής προσβασιμότητας στους πόρους του τουρισμού και του πολιτισμού.

Οι δραστηριότητες ΕΤΑΚ προς αυτή την κατεύθυνση βασίζονται στις παρακάτω προτεραιότητες της ΕΣΕΕ 2021-2027:

- 02.02.04 Ανάπτυξη εργαλείων, εφαρμογών για την διαφήμιση, το marketing ή/και την υποστήριξη της λήψης αποφάσεων για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας στους υποτομείς του Τουρισμού ή/και του Πολιτισμού (π.χ. διαδραστικές εφαρμογές, περιβάλλοντα για εμπειρίες εμβύθισης/immersive experiences, εφαρμογές που θα αξιοποιούν τεχνικές διαχείρισης πληροφοριών και μεγάλων δεδομένων (big data), καθώς και εξειδικευμένες ψηφιακές πλατφόρμες συλλογής και ανάλυσης δεδομένων κλπ.
- 02.03.02 Ανάπτυξη εφαρμογών προώθησης μάρκετινγκ και γενικότερα υποστήριξης της λήψης αποφάσεων για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας του υποτομέα Δημιουργικών Βιομηχανιών, με αξιοποίηση τεχνικών διαχείρισης πληροφοριών και μεγάλων δεδομένων (big data).

4.3 Προτεραιότητες στήριξης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων από το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027

4.3.1 Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός

Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός μέσω επενδύσεων υπήρξε ο βασικός μηχανισμός υιοθέτησης καινοτομιών από τις επιχειρήσεις του τομέα προτεραιότητας κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Η ΘΟΕ έχει επισημάνει τις ακόλουθες προτεραιότητες προς στήριξη του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων στον Τουρισμό-Πολιτισμό:

- Επενδύσεις σε πάγια (κτίρια, εγκαταστάσεις, εξοπλισμός) και προσωπικό υψηλών δεξιοτήτων για εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων σε όλους τους κλάδους του τουρισμού-πολιτισμού
- Επενδύσεις βελτίωσης της προσβασιμότητας κάθε είδους.
- Συνδρομές σε υπηρεσίες ή βάσεις δεδομένων με πληροφορίες για τουριστικές αγορές.

4.3.2 Υποστήριξη της ανάπτυξης νέων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας ή της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων

Η Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη & Καινοτομία σε συνδυασμό με επιχειρηματικές επενδύσεις μπορούν να οδηγήσουν σε ανάπτυξη νέων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας. Η ΘΟΕ επισημαίνει τις ακόλουθες προτεραιότητες προς υποστήριξη νεοσύστατων επιχειρήσεων στον Τουρισμό-Πολιτισμό:

- Νέες επιχειρήσεις υπαίθριων δραστηριοτήτων
- Τουριστικά πρακτορεία εισερχόμενου τουρισμού
- Καταλύματα σε μη κορεσμένες περιοχές όπου η τουριστική κίνηση είναι χαμηλότερη της τουριστικής φέρουσας ικανότητας.

4.3.3 Υποστήριξη της μετάβασης από παρακμάζουσες δραστηριότητες σε νέες

Παρακμάζουσες δραστηριότητες μπορούν να μετασχηματιστούν σε νέες αξιοποιώντας υφιστάμενες ικανότητες σε έρευνα και ανάπτυξη, τεχνολογία, τεχνογνωσία και ειδικές, ιδίως άυλες, γνώσεις που υπάρχουν ήδη στη Θεσσαλία.

Η ΘΟΕ αναγνωρίζει την τεχνογνωσία, την εξειδίκευση και τις άυλες γνώσεις των παραδοσιακών κοινοτήτων της Θεσσαλίας που αφορούν σε ποιοτικά προϊόντα αγροδιατροφής, λαογραφικές παραδόσεις, και γνώση των άυλων και υλικών οικο-πολιτιστικών πόρων που έχουν μεγάλη προστιθέμενη αξία στις ανερχόμενες ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Οι μορφές τουρισμού που στηρίζονται στους οικο-πολιτιστικούς πόρους και τις βιωματικές δραστηριότητες αποτελούν κινητήρια δύναμη του τουρισμού στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές και λειτουργώντας ως θέλγητρα, και από την άποψη αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι αντικαθιστούν τις συμβατικές μορφές τουρισμού που βαίνουν παρακμάζουσες.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, η ΘΟΕ επισημαίνει τις ακόλουθες προτεραιότητες προς υποστήριξη υφιστάμενων και νεοσύστατων επιχειρήσεων του οικοσυστήματος του τουρισμού-πολιτισμού:

- Επιχειρήσεις εστίασης για την προώθηση και ανάδειξη τοπικών συνταγών και προϊόντων
- Επιχειρήσεις βιωματικών δραστηριοτήτων αναψυχής για τουρίστες και επισκέπτες
- Επιχειρήσεις ανάδειξης της τοπικής κληρονομιάς
- Επιχειρήσεις με άλλη κύρια δραστηριότητα που επιθυμούν να αναπτύξουν βιωματικές τουριστικές δραστηριότητες ως συμπληρωματικές.
- Μετατροπή αλιευτικών σκαφών σε σκάφη οργανωμένων δραστηριοτήτων που καλύπτουν ειδικές μορφές θαλάσσιου τουρισμού (μυστικά αλιείας, γαστρονομία επί σκάφους, βιοπαρακολούθηση θαλάσσιας πανίδας κλπ).

4.3.4 Παράπλευρη διαφοροποίηση

Η παράπλευρη διαφοροποίηση αφορά σε πιθανές συνέργειες (οικονομίες κλίμακας, δευτερογενείς επιδράσεις) που είναι πιθανό να υλοποιηθούν ανάμεσα σε έναν υφιστάμενο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας που είναι ήδη καθιερωμένος και σε έναν άλλο που είναι καινούριος και, ακόμα, αναπτυσσόμενος. Οι συνέργειες μεταξύ τους, σε γενικές γραμμές, θα καταλήξουν σε μια συνεχή ροή πόρων προς μια νέα δραστηριότητα, ελκυστική και κερδοφόρα.

Με βάση και τις διαπιστώσεις της παραγράφου 4.3.3 και με δεδομένες τις αρχές του υπεύθυνου και βιώσιμου τουρισμού, η ΘΟΕ αναγνωρίζει τη μεγάλη σημασία της συνέργειας του κλάδου της αγροτοδιατροφής με τον κλάδο του τουρισμού/πολιτισμού στην Θεσσαλία και επισημαίνει ως προτεραιότητα την υποστήριξη της παράπλευρης διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος προς αυτή την κατεύθυνση, μέσω των εξής προτεραιοτήτων:

- Επιχειρήσεις εστίασης και φιλοξενίας για τη συνεργασία με τοπικούς προμηθευτές προϊόντων διατροφής και την ανάδειξη των τοπικών προϊόντων.
- Επιχειρήσεις παραγωγής τροφίμων και ποτών για την ανάπτυξη παράλληλων τουριστικών δραστηριοτήτων (συμπεριλαμβανομένων ξεναγήσεων, βιωματικών δραστηριοτήτων και λειτουργίας ως επισκέψιμες παραγωγικές επιχειρήσεις).

4.3.5 Αειφορία, ανθεκτικότητα και υποστήριξη της Πράσινης Μετάβασης

Η ΘΟΕ επισημαίνει τις ακόλουθες προτεραιότητες προς υποστήριξη της αειφορίας, της ανθεκτικότητας και της Πράσινης Μετάβασης στον Τουρισμό-Πολιτισμό:

- Επενδύσεις βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης των επιχειρήσεων (αντικατάσταση εξοπλισμού, μονώσεις, συστήματα ανάκτησης θερμότητας, αντικατάσταση κινητήρων, αναβάθμιση φωτισμού, κ.ά.α.)
- Επενδύσεις για την περιβαλλοντική διαχείριση και την υιοθέτηση της κυκλικής οικονομίας (εξοπλισμός διαχείρισης υγρών & στερεών αποβλήτων, περιορισμός εκπομπών, μείωση κατανάλωσης νερού, αξιοποίηση δευτερογενών υλικών, κ.ο.κ.)
- Εγκατάσταση Φ/Β σταθμών με αποθήκευση ενέργειας για κάλυψη ίδιων αναγκών.

- Μείωση του αποτυπώματος άνθρακα με σύγχρονα μέσα και τεχνικές.
- Χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών και μείωση της χρήσης πλαστικού.
- Χαμηλότερη κατανάλωση νερού και ενέργειας.
- Περιορισμένη παραγωγή απορριμμάτων και χρήση ανακυκλώσιμων υλικών.
- Ενεργειακή απόδοση.
- Μείωση της σπατάλης τροφίμων.
- Υποστήριξη τοπικών προμηθευτών & πωλητών.

4.3.6 Ψηφιακός Μετασχηματισμός

Η ΘΟΕ επισημαίνει τις ακόλουθες προτεραιότητες προς υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού στον Τουρισμό-Πολιτισμό:

- Δαπάνες εξοπλισμού (ενδεικτικά): Προμήθεια servers και μονάδων δικτυακής αποθήκευσης, αναβάθμιση εσωτερικών δικτύων, ρομποτικά συστήματα, τηλεφωνικά κέντρα, λοιπά συστήματα επικοινωνίας, κ.ά.α.
- Δαπάνες λογισμικού (ενδεικτικά): Λογισμικά κρατήσεων-διαχείρισης πελατών, online booking engines, channel management, revenue management, social media marketing, online διαφήμιση, κ.ά.α.)
- Υπηρεσίες για την εγκατάσταση, την παραμετροποίηση και τη συντήρηση των παραπάνω συστημάτων και την εκπαίδευση του προσωπικού στη χρήση τους

4.3.7 Δεξιότητες & Ανθρώπινοι Πόροι

Τα παρακάτω επαγγέλματα κατά ESCO (βλ. Πίνακας 8) σχετίζονται με τις περιφερειακές απολήξεις του Τομέα Προτεραιότητας και συνιστούν τον πυρήνα γύρω από τον οποίο θα επικεντρωθούν οι παρεμβάσεις ενίσχυσης δεξιοτήτων και αναβάθμισης ανθρώπινων πόρων:

Πίνακας 8 Επαγγέλματα που εμπλέκονται με τον Τομέα Προτεραιότητας.

Στελέχη & Επαγγελματίες	*Τεχνικοί*	*Ειδικευμένοι τεχνίτες*	*Χειριστές & λοιποί*
• 1213.2.3-Διευθυντές χάραξης τουριστικής στρατηγικής • 1221.3.1-Υπεύθυνοι διαχείρισης προορισμών • 1411-Διευθυντές ξενοδοχείων • 1412-Διευθυντές εστιατορίων • 1431-Διευθυντές κέντρων αναψυχής και πολιτιστικών κέντρων • 1439-Διευθυντές υπηρεσιών π.δ.κ.α. • 2166-Γραφίστες και σχεδιαστές πολυμέσων • 2431-Επαγγελματίες σύμβουλοι διαφήμισης & μάρκετινγκ • 2643-Μεταφραστές, διερμηνείς κτλ • 2651-9-Καλλιτέχνες εν γένει	• 3332-Διοργανωτές συνεδρίων και εκδηλώσεων • 3339-Πράκτορες παροχής υπηρεσιών σε επιχειρήσεις π.δ.κ.α. • 3423-Γυμναστές, εκπαιδευτές και επικεφαλής προγραμμάτων ευεξίας και αναψυχής • 3431-5 Βοηθοί επαγγελμάτων του καλλιτεχνικού και πολιτιστικού τομέα και της μαγειρικής • 3434-Σεφ • 4221-Ταξιδιωτικοί σύμβουλοι και υπάλληλοι ταξιδιωτικών γραφείων • 4224-Υπάλληλοι υποδοχής σε ξενοδοχεία • 4227-Συνεντεύκτες ερευνών αγοράς και λοιπών ερευνών • 4413-Κωδικογράφοι, διορθωτές κειμένων κ.ά.α. • 511Χ-Ταξιδιωτικοί συνοδοί, εισπράκτορες & ξεναγοί • 5120-Μάγειροι • 5130-Σερβιτόροι και μπάρμεν • 5419-Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών προστασίας π.δ.κ.α.	• 7312 - Κατασκευαστές και χορδιστές μουσικών οργάνων • 7313 - Κοσμηματοποιοί και τεχνίτες πολύτιμων μετάλλων • 7314 - Αγγειοπλάστες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα • 7315 - Τεχνίτες, κόπτες, λειαντές και φινιριστές γυαλιού • 7316 - Επιγραφοποιοί, ζωγράφοι διακοσμήσεων, και χαράκτες • 7317 - Χειροτέχνες ξύλου, καλαθοπλεκτικής και συναφών υλικών • 7318 - Χειροτέχνες υφάσματος, δέρματος και συναφών υλικών • 7319 - Χειροτέχνες π.δ.κ.α. • 7321 - Τεχνικοί προεκτύπωσης • 7322 - Τυπογράφοι • 7323 - Βιβλιοδέτες και φινιριστές εκτυπώσεων	• 8331 - Οδηγοί λεωφορείων • 9112-Καθαριστές και βοηθοί γραφείων, ξενοδοχείων και άλλων χώρων • 9411-2: Βοηθοί παρασκευής φαγητών

4.3.8 Υποστήριξη Εξωστρέφειας

Επισημαίνονται οι ακόλουθες προτεραιότητες προς υποστήριξη της εξωστρέφειας στον Τουρισμό-Πολιτισμό:

- **Δημιουργία ταυτότητας και παραγωγή υλικού επικοινωνίας** (χαρτοφυλακίο προϊόντων – υπηρεσιών, ταυτότητα και ενέργειες ανάδειξης (branding), συγγραφή κειμένων, παραγωγή φωτογραφιών, παραγωγή βίντεο VR, AR, ανάπτυξη και διαχείριση διαδικτυακής παρουσίας, έντυπα, αναμνηστικά)
- **Υποστήριξη δράσεων προώθησης** (συμμετοχή σε εκθέσεις, συναντήσεις B2B, διοργάνωση ταξιδιών εξοικείωσης με πράκτορες, δημοσιογράφους, bloggers, influencers, διοργάνωση παρουσιάσεων & εκθέσεων).
- **Προβολή και διαφήμιση** (σε μέσα ενημέρωσης, στο εξωτερικό, διαδικτυακή διαφήμιση, διαφημιστικές ενέργειες με influencers).

4.4 Εργαλεία πολιτικής

Βάσει της ανάλυσης που προηγήθηκε, τα εργαλεία πολιτικής για την εφαρμογή της έξυπνης εξειδίκευσης στον τομέα του Τουρισμού-Πολιτισμού-Δημιουργιών Βιομηχανιών έχουν ως εξής:

1. Κοινές ψηφιακές υποδομές δεδομένων
2. Συνεργατικά έργα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας.
3. Έργα έρευνας στις επιχειρήσεις
4. Έργα υποστήριξης συνεργατικών σχηματισμών.
5. Έργα επιχορηγήσεων για μόχλευση επενδύσεων σε επιλεγμένους τομείς (μόχλευση επενδύσεων, δράσεις εξωστρέφειας, δράσεις ίδρυσης νέων επιχειρήσεων).
6. Δράσεις κατάρτισης προσωπικού.
7. Δράσεις κινητικότητας προσωπικού και απόκτησης εργασιακής εμπειρίας.
8. Δημόσιες επενδύσεις ή παρεμβάσεις

Έχοντας υπόψη την ανάλυση που προηγήθηκε στην ενότητα 3.1 νωρίτερα, ο Μηχανισμός προτείνει μία ακόμα πρόσκληση για συνεργατικά έργα έρευνας και καινοτομίας από το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027 μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου και συστήνει να προβλεφθούν εκ των προτέρων κατανομές δημόσιας δαπάνης για καθένα από τους τομείς προτεραιότητας και ενίσχυση του κριτηρίου επιπτώσεων στη συνολική βαθμολογία των προτάσεων. Ειδικά για τον τομέα προτεραιότητας, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης πρόσκλησης προτείνεται να εστιαστεί αποκλειστικά στην περιοχή παρέμβασης «Ενέργειες ανάδειξης ταυτότητας (branding) και προώθησης του τόπου, του τουριστικού και του πολιτιστικού προϊόντος».

4.5 Ζητήματα θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου

Κατά τον πρώτο γύρο της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης τέθηκαν τα ακόλουθα θέματα που απαιτούν θεσμικές ή νομοθετικές ή άλλου είδους παρεμβάσεις εθνικής κλίμακας:

1. Ζητήθηκε μεγαλύτερη ελαστικότητα στα κριτήρια κάλυψης ιδίας συμμετοχής και διάθεσης τραπεζικού δανεισμού για διευκόλυνση (ειδικά) των μικρότερων επιχειρήσεων στις συγχρηματοδοτούμενες επενδύσεις.
2. Ζητήθηκε η ενίσχυση των κινήτρων για ίδρυση τουριστικών επιχειρήσεων στους ορεινούς όγκους της Δυτικής Θεσσαλίας.
3. Ζητήθηκε νομοθετική ρύθμιση ώστε να επιτρέπεται η μετατροπή αλιευτικών σκαφών σε σκάφη οργανωμένων δραστηριοτήτων που καλύπτουν ειδικές μορφές θαλάσσιου τουρισμού (μυστικά αλιείας, γαστρονομία επί σκάφους, βιοπαρακολούθηση θαλάσσιας πανίδας, κλπ).
4. Προτάθηκε να υπάρξει διαφορετική πρόσκληση για Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις, με μικρότερο εύρος προϋπολογισμού έργων και διαφοροποίηση επίσης των επιλέξιμων δαπανών.
5. Προτάθηκε η δημιουργία ειδικής πλατφόρμας σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτικής Προστασίας και το Υπουργείο Ψηφιακής διακυβέρνησης για την ενημέρωση των επιχειρηματιών του Τουρισμού σχετικά με τις δράσεις που πρέπει να κάνουν αλλά και τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν σε όλα τα στάδια διαχείρισης φυσικών ή ανθρωπογενών κινδύνων.
6. Οικονομική ενίσχυση νέων καινοτόμων επιχειρήσεων μέσω seed funding.

RIS3 THESSALY

Ινστιτούτο Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας

INNOVATIA SYSTEMS

THE FACTORY IKE

Συνδεθείτε μαζί μας

www.ris3thessaly.gr

ris3@thessaly.gov.gr